BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SIYASI HABER VE YORUM DERGISI-SAYI: 132-18 EKIM 1977 FIYATI: 5 TL

BUNALIMDAN ÇIKIŞ VARDIR

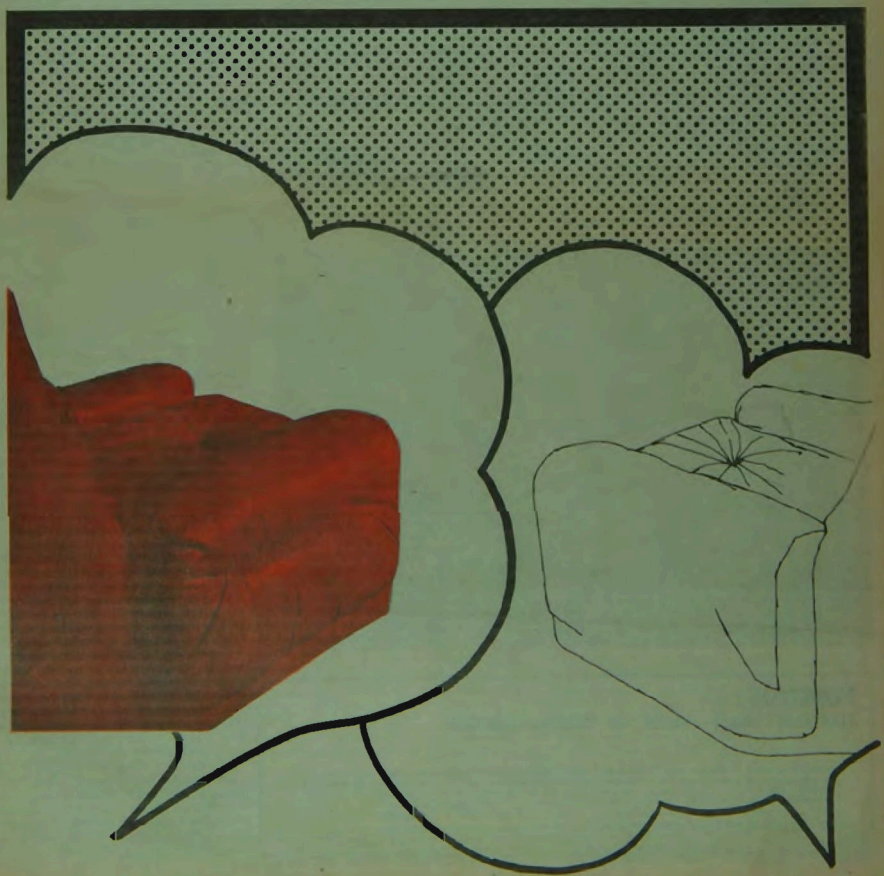

KAPİTALİST ÜLKELER VE ORWELL'İN "1984"Ü

Gazeteci George Orwell'in "1984" adlı bir kitabı vardır. Daha önceleri kaleme alınan bu kitapta Orwell, 1984 yılında diktatörlükle yönetilen, yönetimin kişilerin düşünce ve davranışlarını izlemede büyük olanaklara sahip olduğu bir toplumu anlatıyor. Emperyalizmin soğuk savaş döneminde bu kitap sosyalist toplumları karalamak için kullanıldı. Sözde sosyalist ülkelerdeki yaşam, 1984'te anlatılan yaşamdı. Ama pratik tersini gösteriyor. Başta ABD olmak üzere gelişmiş kapitalist ülkelerdeki yaşam, insan haklarının sürekli biraz altına alınması, bu ülkeleri giderek 1984'e yaklaştırıyor.

Burjuvazinin yıllardır dilinden düşürmediği bir konu var: İnsan hakları. Özellikle son zamanlarda sosyalist ülkelerin toplumsal gelişmede kaydettiği mesafe, SSCB'nin yeni Anayasası'nda somutlanan gelişmeler, burjuvaziyi insan hakları konusunda eskisinden de "hassas" kıldı. Sürekli olarak sosyalist ülkeleri karalamak için kullanmıyor "insan hakları" konusu. Sosyalist ülkelerde insanların en temel haklarının dahi çiğnendiği, ayakları altına alındığı söyleniyor.

İnsan hakları konusunda böylesine yaygaralar koparanların başını çeken, özellikle ABD emperyalizmi. ABD burjuvazisi ve onun kalemleri, düşünürleri, Amerikan yaşam biçimini övüp göklere çıkarmak, bu "yaşam biçimini" sosyalist ülkelerdeki yaşamın karşısına çıkarmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Ama doğrular saklanamaz. Mızrak çuvala sığmaz. Bundan bir süre önce Washington'ta yayınlanan bir rapor, gerçekleri olanca açıklığı ile sergiledi. "Birleşik Amerika'da İnsan Hakları Konusundaki Durum" başlığını taşıyan bu rapor, "insan hakları" konusunu dillerinden düşürmeyenlerin gerçekte bu hakların ne denli önem verdiklerini açıkça gösteriyor.

Sözü edilen gerçekler, temel bir teorik ilkeyi de doğruluyor. Yıllar önce Lenin tarafından formüle edilen bir ilke: En demokratik bir burjuva cumhuriyeti bile kaçınılmaz olarak burjuvazinin diktatörlüğüdür, *büyük emekçi çoğunluğunu azın bir avuç azgın sömürücü sınıfın baskı altında tutmaktan başka bir şey değildir.* Rapor, bunu rakamlarla ortaya koyuyor.

Raporun önsözünde, Washington tarafından sürdürülen "insan haklarını koruma kampanyası"nın demagojik ve çarpık bir nitelik taşıdığı belirtilmektedir.

ABD'nin sosyalist ülkeleri karalamak için sürdürdüğü bu kampanyanın giderek kendine karşı döndüğü de aynı raporda belirtilmektedir. İnsan hakları konusunda sürekli olarak örnek gösterilen bir ülkenin insanları artık çeşitli sorular sormaktadırlar: ABD'de insan haklarına ne ölçüde saygı gösterilmektedir? İnsanların en temel haklarından biri de iş bulmak, çalışabilmektir. Şu anda, 1977 yılında 10 milyonu aşkın işsizin bulunduğu bir ülkede bu haktan nasıl söz edilebilir? 25 milyonu aşkın zencinin karşı karşıya bulunduğu ırk ayrımı politikası karşısında "insanların eşitliği" gibi bir temel ilkeden nasıl söz edilebilecektir? ABD nüfusunun yarısını ve işgücünün % 40'ını oluşturan kadınların çiğnenen hakları ne olacaktır? İnsanların elektronik aygıtlarla adım adım izlendiği, CIA, FBI gibi örgütlerin telefon konuşmalarını dinlediği, mektupları açtığı bir ülkede nasıl bir "özgürlük" vardır?

Washington'da yayınlanan raporun önsözü şu cümlelerle bitiyor:

"Bu verileri ve belgeleri okuyan sağduyu sahibi her insan, hangi siyasal inancı taşırsa taşısın, Carter'in insan hakları konusunda sürdürdüğü kampanya karşısında tiksinti duyacaktır. Sağduyu sahibi insanlar, Carter'in en başta kendi ülkesinde insan haklarını koruyucu tedbirler almasını istiyor. Bir avuç tekelciye tanınan hakların milyonlarca Amerikan yurttaşına tanınmasını istiyor."

Gerçekten de şu anda ABD'de işsizlerin sayısı 10 milyon dolaylarındadır. Resmen kayıtlara geçemeyen genç işsizler de göz önüne alındığında işsiz sayısı 15 milyonu bulmaktadır. Zenciler, Portoriko ve Meksika kökenli gençler ve öteki ulusal azınlıklardan olan gençler arasında ise işsizlik oranı % 40-60 arasında değişmektedir.

İşsizliğin yanısıra kadın-erkek eşitsizliğini de bir çok alanda gözlemek mümkündür. Resmi istatistiklere göre ABD'de işgücünün % 40'ını oluşturan kadın işçilerin aldıkları ücretler, erkek işçi ücretlerinin % 57'si kadarıdır. Tabii zenci kadın işçiler ve diğer ulusal gruplara mensup kadın işçilerin ücretlerinde bu oran daha da düşüktür.

İşsizlik açısından diğer kapitalist ülkelerde de durum pek farklı değildir. İşsiz sayısı İngiltere'de 2 milyona ulaşmaktadır. Japonya'da 150 bin, Fransa'da 900 bin, Almanya'da 100 bin, İtalya'da 800 bin, Kanada'da ise 700 bin kişi resmen işsiz durumdadır.

ABD'de gözlemlenen diğer bir duruma daha dikkat etmek gerekir. Belirli ölçütlerle bu ülkede gelir dilimleri göre bir "yoksulluk sınırı" saptanmıştır. Gelirleri bu düzeyin altındaki kişiler "yoksul" sayılmaktadır. ABD'de bundan iki yıl önce yoksulluk sınırının altında bulunan insanların sayısı 26 milyona ulaşmaktadır. Bir başka deyişle toplam nüfusun % 12'si yoksulluk sınırının altındaki bir gelir düzeyinde bulunmaktadır.

Resmi yoksulluk sınırının tam üzerinde ya da bunun az bir miktar üzerindeki insanların sayısı ise 11 milyondur. ABD'de büyük oranlara varan işsizlerin yanısıra, iş bulup da çalışabilenlerin önemli bir bölümü ise yukarıda sözü edilen durumla karşılaşmaktadır. ABD nüfusunun 30 milyona ulaşan bir kesimi yoksulluk sınırının altında, yoksulluk sınırında ya da bunun biraz üzerinde yaşamaktadır.

"Soğuk savaş" döneminde ABD'de "başka türlü düşünenler" üzerinde baskı ve koruşturma araçları olarak dev bir aygıt oluşturulmuştu. Yalnız bu dev aygıtın işleyişi, sözü edilen dönemle sınırlı değildir. Bugün Carter "insan hakları" adına mangalda kül bırakmazken, bu baskı aygıtı işlemektedir. Aşağıdaki rakamlar *bu aygıtın ne denli "etkin" bir biçimde işlediğini* göstermektedir:

1953-73 yılları arasında CIA 250 bin mektup açmış, okumuş ve bunların fotokopilerini çıkarmıştır. 1,5 milyon ABD vatandaşı CIA tarafından fişlenmiştir.

1947'den 1975 yılına dek, Ulusal Güvenlik Ajansı telgraf şirketlerinden milyonlarca yurttaş tarafından gönderilen telgrafların el koymuş ve bu telgrafların metinlerini ilgili kuruluşlara göndermiştir.

1966-1971 arasında ordu istihbaratı 100 bin ABD yurttaşını fişlemiştir.

Son zamanlarda açıklığa kavuştuğu gibi, telgraf ve mektupların açılması, bunların metinlerinin gerekli kuruluşlara gönderilmesi işlemi günümüzde de devam etmektedir. 1976 yılında ABD senato komisyonunun bir raporunda da belirtildiği gibi CIA sürekli olarak toplumdaki çeşitli grup ve örgütlere ajan sokan bir kuruluş haline gelmiştir.

Yine CIA hiç bir yasal hakkı bulunmadığı halde, "kaos operasyonu" adını verdiği bir harekat sonucunda 300 bin ABD yurttaşını komşüter incelemesine tabi tutmuştur.

Aynı raporda, milyonlarca ABD yurttaşının gerçek anlamda "haksız, hukuksuz olduğu", "ikinci derecede vatandaş" muamelesine tabi tutulduğu belirtilmektedir. Raporda bunu kanıtlayan yüzlerce örnek verilmektedir. Örneğin ABD'de genel olarak alındığında, zencilerin gelirleri, beyazların gelirlerinden iki kat daha düşüktür.

"Sınırsız olanaklar" ülkesinin yurttaşlarından % 90'ı hastanelerde tedavi görme olanağına sahip değildir. 7 milyon Amerikan ailesi ise en ilkel gereksinimleri bile karşılanamayan konutlarda oturmaktadır.

Washington'un resmi çevreleri bu karanlık tabloları görmemezlikle kalmıyor, aynı zamanda başka ülkelere "insan hakları dersi" vermeye kalkıyorlar. İnsan hakları havarileri yapmaya kalkıyorlar. Ama artık bu silahın ters tepmeye başladığı görülüyor.

Batının tanınmış bir gazetecisi vardır: George Orwell. Orwell, 1984'ün muhtemel toplumu ile ilgili olarak bir kitap yazmıştı. Kitap totaliter bir yönetimden yönetimin çok geniş olanaklara sahip olduğundan hatta kişilerin düşünce ve davranışlarını bile adım adım izleyebildiğinden söz ediyordu.

"Soğuk savaş" döneminde bu kitap sosyalist ülkeleri karalamak, oradaki yaşamı "tanımlamak" için kullanıldı. Oysa bugün kapitalist ülkelerdeki durum, Orwell'in anlattıklarına daha çok benziyor. Daha çok benzediği *için insan hakları konusunda bu kadar yaygara koparılıyor.* Bu kadar yaygara koparıldığı için de silah artık tersine tepmeye başlıyor.

YÜRÜYÜŞ
HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi: Nihat SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Osman SAKALSIZ ● Yazı İşleri Müdürü: Metin ÇULHAOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● YÖNETİM: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 ● İSTANBUL BÜROSU: Piyerloti Cad. 21/3 Cemberlitaş-İSTANBUL Tel: 26 35 67 ● ABONE KOŞULLARI: Yıllık: 200 TL, 6 Aylık: 100 TL ● Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 ● İLAN KOŞULLARI: Arka Kapak (Renkli): 15 000 TL, Arka Kapak (Siyah Beyaz): 12 500 TL, İç sayfalarda sütun santimi: 40 TL, Yayın İlanları % 50 İndirimlidir. ● BASKI: Daily News Web-Ofset Tesisleri ● Kapak düzeni: İbrahim NİYAZİOĞLU

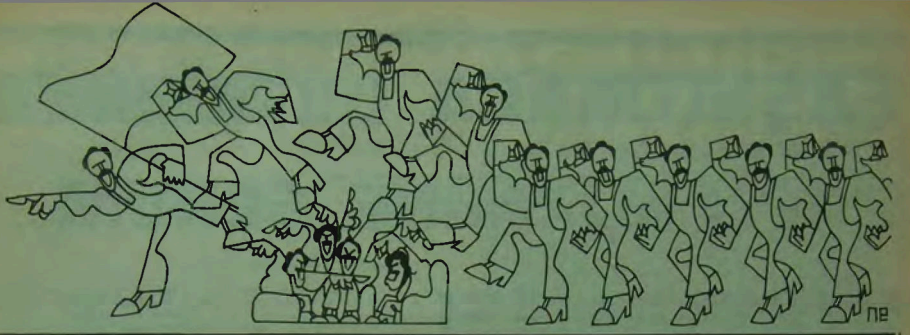

"SOLDA BUNALIM" TEORİSİ

yürüyüş

Türkiye sosyalist hareketindeki gelişmeleri açıklamaya yönelik görüşler, dünü ve bugünü ile ilginç bir gelişme gösteriyor. Dün, "solun bölünmüşlüğü" teorisi vardı. Bugün de var. Ama "solun bölünmüşlüğü"ü giderek daha "bilimsel", daha "diyalektik" bir içerik kazanmaya başladı. Yavaş yavaş adı da değişiyor: "Solda bunalım" oluyor.

Bugün, "solun bölünmüşlüğü"nden çok, "solun bunalımı"ndan söz ediliyor. Artık bu görüş "tutmaya" başladı. Bu görüşe göre, Türkiye'de bugün yaşanan politik karşaşanın temelinde hem sağın, hem de solun bir bunalım içinde olması var. Daha ötesi de şu: Bunalım içindeki güçsüz sağ, solun da bir bunalım içinde olması sayesinde kendi kesin çöküşünü engelliyebiliyor.

Görüntüyü açıkladığı izlenimini veren her görüş bilimsel olamaz. Bilimsel görüşün, görüntü ile birlikte özü de açıklayabilmesi gerekiyor. Görüntü ile bu görüntüye kaynaklık eden öz arasındaki ilişkiyi sağlıklı bir biçimde kurabilmesi gerekiyor. Ortaçağda, kadınların hamileliği ile ormandaki tavşan sayısı arasında bir "ilişki" gözlemlenirdi. Ama kadınların hamileliğini ormandaki tavşan sayısı ile açıklamak mümkün olmadı. Bugüne dek bunu kimse başaramadı.

Önce görüntüye bakmak gerek. Görüntüde, 1969 sonrası ile 1975 sonrası soldaki kargaşanın doruğuna ulaştığı zaman kesitleri. Türkiye sosyalist hareketini açıklamaya ve anlatmaya çalışan bazı aydınlar, bunda birleşiyorlar. Hatta 1970'in sonları ile 1977'yi, soldaki kargaşanın doruk noktaya ulaştığı yıllar olarak ilan ediyorlar.

Tersini söylemek de mümkün. Şöyle: Gerek 1970 yılı, gerekse 1977 yılı örgütlü sosyalist hareketin önünün ilerisi açısından en açık olduğu yıllar. Kargaşanın ve "bunalımın" ardındaki temel gerçek bu. Türkiye'de sosyalist hareketin önü, hiç bir dönem 1970'teki ve 1977'deki kadar açık olmadı. Hiç bir görüntü bu temel gerçeği gizleyemez.

1970, Türkiye'de örgütlü sosyalist hareketin kendi iç tıkanıklığını aştığı, bilimsel sosyalist çizgiye daha kesin oturduğu yıl. Türkiye İşçi Partisi'nin 1970 yılındaki 4. Büyük Kongresi bunun en açık göstergelerinden biri. Bu nedenle 1970 yılını, görüntüdeki bütün kargaşaya karşın, sosyalist hareketin subjektif eksiklik ve güçsüzlükleri büyük ölçüde aştığı yıl olarak tanımlamak mümkün. Yine bu açıdan, 1970 TİP'inin, 1965 TİP'inden nitel anlamda daha güçlü olduğunu söylemek de mümkün. 1977 yılının en çarpıcı özelliği ise daha çok nesnel koşullarda ortaya çıkıyor: Başka bir deyişle, partinin subjektif gücü bir yana, Türkiye'de sosyalist hareketin önü hiç bir dönemde bugünkü kadar, 1977'deki kadar açık olmadı.

Burjuvazi bunu bilmiyor mu? Burjuvazi böyle dönemlerde eylemsiz ve pasif kalabilir mi? Ne 1970'de pasif ve eylemsiz kaldı, ne de bugün kalıyor. Burjuvazi geçmişte önlemini aldı, bugün de alıyor. Burjuvazi bu önlemlerinde, her türlü sapmadan da büyük yarar sağlıyor. Örnekleri dün görüldü, bugün de görülüyor. Bu örnekleri anlayabilmek için ise 1960 ve 1973 sonrasının önemli ve belirgin bazı özelliklerine dikkat etmek gerekiyor.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran, Türkiye'de sosyalist hareketin gelişiminde iki önemli döneme dikkati çekiyor. Birincisi 1960 sonrası dönem. Diğeri ise 1973 sonrası. Burjuvazi, her iki dönemde de, kullanılış biçimi ve yöntemleri farklı olmakla birlikte, sosyalist harekete karşı aynı silahı kullandı: "Partiyi işçi sınıfı içeriğinden soyutlamak" ve sosyalist hareketin ayrı ve bağımsız örgütlenmesine karşı çıkan görüşlerden sonuna dek yararlanmak.

MDD ve onun Türkçeleştirilmiş biçimi, kişilerin öznel niyetleri ne olursa olsun, burjuvazinin her iki dönemde yararlandığı başlıca silahlar arasında. Burjuvazi, her iki silahı da, işçi sınıfının siyasal örgütlenmesinin ve bu örgütlenmenin güçlenmesinin karşısına çıkardı. Birinci dönemde, toplumdaki ilerici ve "zinde" güçler iktidarı alacak, işçi sınıfı örgütlenmesinin yolu ondan sonra açılacaktı. İkinci dönemde ise sosyalist örgütlenmenin karşısına CHP silahı çıkarıldı. CHP güçlenecek, iktidarı alacak, sosyalist örgütlenme ise ondan sonra başlayacak ve güçlenecekti.

Silahın birinci dönemdeki kullanılışı işçi sınıfının dışında "cephe"lerle, "zinde güçler"le, MDD'cilik akımı ile gerçekleşti. İkinci kullanılışında ise ilişki, "zinde güçler" yerine, CHP ile UDD'cilik arasında kuruldu.

Kişilerin öznel niyetleri ne olursa olsun, bunların burjuvaziye yaradığına hiç kuşku yok. Yine kişilerin öznel niyetleri ne olursa olsun, hatanın hatayı doğurduğu, sapmanın yeni sapmalara kaynaklık ettiği de bir gerçek. Dün böyle oldu. Bugün de böyle oluyor.

Türkiye'de, sınıfsal özü aynı olmakla birlikte, goşizmin, bireysel terore yönelik hareketlerin palazlanması, politik biçim olarak Batıdakinden farklı bir özellik gösteriyor. 1971 öncesi goşizmi, "inkarın inkarı" olarak palazlandı. "Devrimci güçlerin birliği" sözde kuruldu. Cephe ortaklarını ürkütmemek için sosyalizm sözcüğü yasaklandı. "Milli burjuvazi" ortaklar arasına katıldı.

Bunların tümü kağıt üzerinde oldu. Daha sonra bunların yalnızca kağıt üzerinde kaldığını görenler, "inkar"a başladılar. Önce savundukları ve inandıkları görüşlerin gerçeklerden ne kadar uzak olduğunu gördüler. Sonra "inkarı inkar"a başladılar. Bireysel terörizmi ortaya çıktı. Müntefikleri ürkütmekten en çok çekinenler "müttefik"leri en çok ürküten kişiler oldular. CHP'liler de, diğer "zinde" güçler de en çok bu cephecilerin eylemlerinden ürker, korkar oldular.

Kağıt üzerindeki birlikler 1975 sonrasında da ortaya çıktı. "CHP ile seçimlerde güçbirliği" kuruldu. UDC ortaya çıktı. "İleri demokratik düzen yolunda adımlar atıldı." Sonra bunların da ne kadar kağıt üzerinde kaldığı ortaya çıkmaya başladı. Yanlış, yeni yanlışları doğurdu. Doğruyu inkar edenler, zamanla inkar araçlarını da inkar etmeye başladılar. Bugün, bireysel terör ve yersiz güç kullanımının bu inkarcılar arasında da rağbet bulduğu görülüyor. "Müttefik"leri en çok ürkütenler, yine bu yeni cepheciler oluyor.

Bütün bu gelişmelerin, örgütlü sosyalist hareketin nesnel ya da öznel olarak önünün en açık olduğu dönemlere rastlamasına dikkat etmek gerekiyor. Türkiye İşçi Partisi'nin subjektif yetersizlikleri aştığı, önünün açıldığı 1970 yılı, eski cephecilerin başıbozuk ordusu haline geldiği, "soldaki kargaşa"nın da görüntüde doruğa ulaştığı yıl oldu. Bugün, sosyalist örgütün belirli bir oturmuşluğa ulaştığı, nesnel birikim olarak da önünün çok açık olduğu 1977 yılı, yeni cephecilerin tam bir başıbozuk ordusu haline geldiği, "soldaki bunalım"ın doruğuna çıktığı yıl oluyor.

Ancak her iki dönemde de sosyalist hareketin önündeki açıklığı tek ve yeterli veri olarak almamak gerekiyor. Çünkü Türkiye burjuvazisi 1971 öncesi "soldaki kargaşa"dan yararlanarak, bu kargaşa içindeki sağlıklı gelişmeyi de frenledi. Bugün ise "soldaki bunalım"dan yararlanarak, bunalım içindeki işçi anti-komünizmi yaygınlaştırarak boğmaya çalışıyor. Dün, sorumsuz eski cephecilerin "inkar"ları burjuvaziye büyük olanaklar sağladı. Bugün aynı derecede sorumsuz yeni cepheciler, anti-komünizm için, işçi hareketinin belkemiğinin kırılabilmesi için burjuvaziye yeni malzemeler hazırlıyorlar. Yeni "dosya"lar oluşturuyorlar. Örgütlü sosyalist hareket, önündeki açıklıktan yararlanabilmek için bu tür girişimlere karşı da sonuna dek mücadele etmek zorunda. Hem anti-komünizmin yaygınlaştırılması, hem de sendikal hareketin ilkide edilmesi girişimleri karşısında en büyük görev ve sorumluluk, örgütlü sosyalist harekete düşüyor.

ŞAŞIRTMACA ORTAMINDA KAPİTALİZMİNE SERUM UYGULAMASI

Kitle eylemlerine doğru...

Ağır hayat pahalılığı emekçi kitleleri yakıp kavururken ve faşist baskı ve uygulamalar yaygınlık kazanırken, siyasal yaşamda sistemli ve şaşırtıcı bir karışıklık sahneye konmaktadır.

İkinci MC'nin çöküşünü neredeyse mistik bir bekleyiş ve tevekkül zırhına bürüyen ana muhalefet CHP'nin yanısıra AP'deki huzursuzluk söylentileri de, dikkatleri kör bir noktaya toplamak hedeflerine varmaktadır.

Yaşam, hergün artan fiyatlarla, emeğiyle geçinen kitleler üzerinde dayanılmaz ölçülere varmıştır.

İkinci MC, büyük sermayenin, işçi sınıfına ve emekçi tabakalara yönelttiği ekonomik saldırının kararlarını parça parça ve pervasızca uygulamaya sokmaktadır. Devletin parsellenmesi, faşist baskıların sistemli bir şekilde yaygınlaştırılması, faşist kadroların oluşturulmasına hız verilmesi görülmemiş boyutlara ulaşmıştır.

YENİ UMUT: BİLGİÇ'İN İSTİFASI

Bütün bunlara karşın, gözler, ilgi ve dikkatler şu noktalara çekilmiş gözükmektedir:

- AP'deki karışıklık.
- MSP'nin gayrı ciddi işleri.
- AP tabanının MHP'ye kayması.

Geçtiğimiz Cuma günü Milli Savunma Bakanı Saadettin Bilgiç'in istifa etmesi ile aslında incir çekirdeğini doldurmayacak CHP "umut" larının yoğunluk kazanacağı belli olmaktadır.

Ancak AP'deki durum değişikliği, nereden bakılırsa bakılsın hiç de ikinci MC'nin geleceğine ilişkin "umut"lara hak verdirecek nitelikte değildir.

Saadettin Bilgiç, bakanlık yerine AP'de örgüt işlerine bakan Genel Başkan Yardımcılığı görevini tercih etmiştir...

Olası gelişmeler öyle gözükmektedir ki, Demirel'in AP'deki "yaramaz" unsurlara yeni saldalyeler ve nimetler dağıtmasıyla şekillenecektir.

Burjuva basını adeta derin bir sınıf içgüdüsüyle kitlelere uygulanan zam iğnesinin yarattığı acıyı dağıtmak yolunda adet bir "ovuşturma" taktiği sürdürmektedir.

İLGİNÇ ÜÇGENLER

AP'deki huzursuzluğun ele alınış biçimi ve yalama yapılması, "belki yarın, belki yarından da yakın" bekleyişiyle kitlelerin hayat pahalılığı yüküne alıştırılması amacını mı gütmektedir?..

Bütün bu tablonun yanısıra, DİSK üst yönetimi düzeyinde meydana gelen gelişmeler, büyük sermayenin, kitlelerin en duyarlı bir potansiyele sahip oldukları dönemde, DİSK'te kolaylıkla fitili tutuşturma olanağını elinde bulundurduğuna kanıt olabilecek ibrettedir...

Nesnel olarak bu olgu, gelişme ve olaylarla sağlamasını bulmuştur.

Temelde çok net ve çarpıcı bir görünüm taşıyan DİSK olayı, karmaşık bir çerçevede çarpıklıklar komedyası olarak kamuoyuna sunulabilmiştir.

SORUMSUZ SORUMLULAR VE BURJUVAZİ

DİSK'teki son gelişmeler, Türkiye'de yoğun bir anti-komünist kampanyanın başlatılması için neden oldu. Burjuva basını, gerici-faşist basın hergün sayfalarını DİSK'teki gelişmelere ayırıyorlar.

Burjuvazinin planını anlamak güç değil. Burjuvazi, yaratılan yoğun anti-komünist kampanya ile genel olarak sosyalist hareketi güçsüz düşürmek, özel olarak da ilerici sendikal hareketi likide etmek, onun belkemiğini özellikle nazik bir dönemde kırmak istiyor. Çabalar, kampanyalar buna yönelik.

Sosyalistler, burjuvazinin bu girişimlerine karşı vargüçleri ile dikilmek zorundalar. Yıllarca tezgahlanıp bu dönemde piyasaya sürülen anti-komünizm harekatı karşısında ödünsüz mücadele vermek zorundalar. Burjuvazinin, artık savcıları göreve çağırmaya kadar işi vardıran kudurmuş kampanyası karşısında yıkılmadan ayakta durmak zorundalar.

Ama hiçbir şekilde bu gelişmelere çanak tutan sorumsuz sorumluların günahlarını paylaşmak, onlara arka çıkmak zorunda değiller. Bunu umanlar yanılıyorlar. Çünkü dünyanın heryerinde ve her zaman, burjuvazinin saldırılarına karşı çıkış, bu saldırılar için elverişli zemini hazırlayan kariyerist-makyavelist sözde solculara karşı çıkıştan ayrılmadı. Bu ikisini birlikte yürütmeyi hareket her zaman bildi. Çünkü ikisini birlikte yürütmeden, sorunu kökünden çözmek olanağı hiçbir zaman ve hiçbir yerde bulunamadı.

Artık ilkokul mantığının modası da geçti. "Burjuvazi kime saldırıyorsa doğru hareket odur" mantığı iflas etti. Sosyalist sorumluluklarının gereğini eleştiri ve uyarı ile yerine getirenlere yöneltilen "burjuvazi ile aynı paralele düşme" suçlaması bayatladı. Kimseyi inandırmıyor.

Rus sosyal demokrasisi narodnikleri eleştirirken, Çarlıkla ve Rus gericiliği ile "aynı paralele" düşmedi. Tersine, burjuvazinin hareketi saptırma girişimlerine kökten çözümü böyle buldu. Türkiye sosyalist hareketi 1971 öncesinin bireysel terörcülerini eleştirirken burjuvazi ve MİT ile "aynı paralele" düşmedi. Bugün de düşmüyor. Çünkü burjuvazinin hareketi yanlış kanallara sürüklemesine ancak böyle karşı çıkılabilir.

Sosyalist hareket, burjuvazinin anti-komünizm kampanyasını etkisiz bırakmak, sendikal hareketi likide etmek girişimlerini boşa çıkarmak için vargücü ile çalışacak. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın. Ancak sosyalist hareket bu mücadeleyi, sorumsuz sorumluları etkisiz bırakarak yerine getirecek. Bundan da kimsenin kuşkusu olmasın. Sosyalist hareket, burjuvaziye karşı müca-

SENDİKAL ALANDA BURJUVAZİNİN MAYINLARI

Türkiye burjuvazisinin, işçi sınıfının ekonomik ve siyasal mücadelesi karşısında çok titiz, çok dikkatli ve hepsinden de öte baştan bu yana çok deneyimli olduğuna kuşku yok. Türkiye burjuvazisinin, bütün güçsüzlüğüne rağmen, politik olarak, işçi sınıfı hareketi karşısında çok usta ve deneyimli olduğu su götürmez. Bunun örnekleri 1920'lerden bu yana görülüyor.

Ama burjuvazinin ustalığı ve deneyimi, tek belirleyici etken değil. Böyle olsaydı, burjuvaziye karşı mesafe almak mümkün olmazdı. Burjuvazi, önce işçi sınıfının sendikal hareketine mevzi terketmek, gerilemek zorunda kaldı. Ama gerilerken, terkettiği alanı bütünü ile boş bırakmadı. Bıraktığı alanı "mayınlayarak" geri çekildi. İşçi sınıfı hareketi, sendikal alanda mayınlanmış bir alan buldu. Burjuvazi zaman zaman bu mayınları patlatıyor. Düşmanına terkettiği alanda, mücadelenin henüz bitmediğini gösteriyor.

Burjuvazi, terkettiği mevzilerde işçi sınıfının politik hareketi ile sendikal hareketinin bütünleşememesi için elinden gelen çabayı gösteriyor. Burjuvazi için en önemli mesele bu. Yıkımının bundan olacağını iyi biliyor. Bunun için de bu kesimde katlanamayacağı girişim, göze alamayacağı oyun yok.

Bugün ortaya çıkanlar, burjuvazinin sendikal alanda bıraktığı mayınların patlamasında yalnızca güncel bir süreç. Bugün başlamadı. 1971 öncesinde de ilginç gelişmeler oldu. Politik hareketin güçlendiği dönemlerde sendikal alandaki mayınlar, hareketi bölmek için kullanıldı. Daha sonra hareket bölünemeyince, bu kez mayınlar, sendikal hareketi politik hareketten koparmak için kullanıldı.

TÜRKİYE

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ile DİSK üst yönetiminde meydana gelen "kanatlar" arasında, değişik üçgenler oluşturulmasıyla yeni şekiller kazanan gelişmeler, şimdilik, 22 Aralık'ta yapılacak genel kurul toplantısıyla ilginç bir safhaya girmiştir.

PROVA ALANI

Sanayici, büyük tüccar, banker, büyük toprak sahipleri ve toprak ağaları begeninin ekonomik bunalımdan kaynaklanan politik tercih zorlukları ve çözümsüzlükleri, Türkiye'nin sırtına bütün kirliliğiyle çökelmektedir.

Öte yandan,

Türkiye'yi ameliyat masasına yatırdığını, hem de Maliye Bakanının ikrarıyla tescil eden Uluslararası Para Fonu ve uluslararası sermaye sığı, baskı ve dayatmalarını en son sınırına çıkarmıştır.

Bu arada, "milliyetçi" burjuva basının büyük bir titizlikle gözlerden kaçırdığı "Kararlılık 77" tatbikatı tamamlanmıştır.

Emperyalist çıkarların kibarca ifadesini teşkil eden NATO manevrası, Türkiye'nin Saroz kıyılarına yapılan çıkartma harekatıyla son bulmuştur.

Amerikan silah ambargosunun kaldırılacağı umuduyla ve "beş kuruş borç alsak kârdır" teslimiyetçiliğiyle emperyalist dünyaya verilen ödünler en üst perdeye çıkarılmıştır.

Türkiye'de kamuoyu bu konularda bilinçli bir şekilde çarpıtılmaktadır. Bilindiği gibi 1964'lerde Adapazarı civarında yapılan "Derin İz" tatbikatı Amerika'nın Vietnam'a yapacağı bir havadan indirme harekatına prova olacak nitelikte düzenlenmişti.

Adapazarı'nın ormanlık bir yöresine havadan indirme yapma harekatına dayanan prova sonra Vietnam'da uygulanmıştı...

"Kararlılık 77" tatbikatının ne amaçlarla düzenlendiği ve hangi emperyalist [illegible]nanlıkların provası niteliğinde olduğu kamuoyunun bilgi ve dikkatlerinden ıkla uzak tutulabilmiştir.

IMF'NİN ÇANTASINDA NE VAR?

İşbirlikçilikle beslenen ve şekillenen Türkiye kapitalizmi ve egemen ekonomik güç ve politik temsilcileri hem de "milliyetçilik" ve "maneviyatçılık" kefeni ardında ulusal çıkarları açıkça pazarlık tezgahına yatırmış bulunmaktadır.

Uluslararası Para Fonu (IMF) heyeti tekrar başkenttedir. Alınan "Tedbirleri" yerinde görmek ve denetlemek amacıyla Türkiye 'ye geldiğini saklamayan heyetin açıklığına karşın, demokratik özlemlere ipotek koyan CHP muhalefeti, nasıl gerisinden herhangi bir burjuva demokrat partisinin yapacağı muhalefet görev sınırlarının da gerilerine düşmüştür.

Artık saklanamayan gerçekler göstermektedir ki, IMF heyeti, işçi ücretlerinin ve memur maaşlarının dondurulma ve zaptı rapt altına alınma önlem ve girişimlerine inandırıcı karşıtlar aramaktadır.

İşçi ücretlerinin dondurulduğu, ekonomik ve demokratik taleplerin dizginlendiği ve çalışan kitlelerin "çık" diyemeyecekleri politik düzenlemelerin gerçekleştirildiği bir yapı, uluslararası para çebekelerinin sözlüğünde "istikrarlı bir yapı" karşılığına gelebilmektedir ancak.. Ancak bundan sonradır ki, borç ve krediler, o yapıya "serum" ölçülerinde zerkedilebilmektedir. Ödünler verildikçe serum ölçüsünde artışlar kaydedilebilmektedir. Yoksa "hasta" her zaman hasta kalmay ve ölçü ve dozu değişmekle birlikte serumla yaşama vizesi almaya hak kazanmaktadır....

DEMİREL'İN DERTLERİ

Türkiye ekonomisi ve politik kompozisyonu, emperyalist sistem pençesinde böylesine bir cenderede tutulmaktadır.

Gerek emperyalist odaklar gerekse işbirlikçileri için ikinci MC'ye sıcak alma olanağı aranmaktadır. Ancak gerek iç gerekse dış bir takım problemlerin çözümü için ekte sihirli bir formülün oluşturulması da ihmal edilmemektedir.

Formülün ayyuka çıkmış adı "CHP-AP" koalisyonudur.

Süleyman Demirel bu formülün kendisi açısından ne anlama geldiğini bilecek acizliğe sahiptir. Öte yandan bir takım kayma ve kaydırmacalarla ortaya çıkabilecek tek başına bir CHP hükumetinin de ne anlama geldiğini iyi bilmektedir.

Demirel'in ve AP içindeki cuntasının yakın geleceklerini karartan bu olasılıklar kabul etmek gerekir ki, Demirel'in kişisel olarak büyük problemidir.

Beri yanda bir takım AP organlarında son haftalarda Kamuran İnan'a atılan güller de dikkat çekicidir. İnan'ın Demirel'in olası yedekliğine oynatıldığı imajının yaratılmasına niçin başvurulmuştur?..

Bu olgular da, Demirel açısından durumun çok pürüzsüz olmadığını göstermektedir.

CEPHE'NİN GÜNCEL SORUNU

Bu arada Millet Meclisi tam bir kitlenmeye uğratılmıştır. Cepheci ortakların "şimdi meclisin sırası mı" sorusunu belirginleştiren amaçları, meclis başkanlığı sorununda sözümona birleştiklerinin açıklanmasıyla anlaşılmıştır.

Aslında cephecilerin meclis başkanlığı için birleştikleri yalandır.

Bu konudaki haberlere bakılırsa, ilk önce cephenin büyük ortağı adayları gösterecek, olmazsa sıra MSP'ye gelecek, daha sonra da MHP sırasını savacaktır.

Yerel seçimlerin öncesinde diğer ortakların bir AP adayına "evet" demeleri mümkün değildir. AP'ye puan kazandıracak büyük bir gelişmeye diğer cepheciler "evet" demeyecekler ve zincirleme bir zarar kazanmayla yerel seçimlere gidilecektir.

Yerel seçimlerden sonra ise durum tam cepheci bir ifadeyle: allah kerimdir.

Cepheciler için şimdi vakit meclis çalışmalarıyla sayaklanacak gibi değil.

Bakanlıklarda "akıncı", "Ülkücü" çetelerin köklenmesi ve yaygınlaştırılması üvedi sorundur.

Bakanlıkların mali olanaklarının cepheci saldırıya seferber edilmesi, yerel seçimlerde bu yolla en iyi sonuçların alınabilmesi üvedi hedeftir.

Meclise 214'lük bir ağırlığa, cumhuriyet senatosunda da çoğunluğa sahip ana muhalefet ise günleri "bugün de demeç verdik, gazı kurtardık" kolaycılığıyla geçirmekte şaşılacak bir istahla sergilemektedir.

CHP'DE "GELİŞME"

Öte yandan CHP'de bir başka gelişme de gözlenmektedir. Mevcut yönetimin eleştirilere dayanamayacak oranda yıpranması olgusuna paralel olarak gölge merkez yönetimi oluşturulması yönündeki çalışmalar gözle görünür hale gelmiştir.

Bu çalışmaların propagandif yönünü Ankara Milletvekili Altan Öymen sürdürmektedir.

Öymen, Trabzon milletvekili Vahit Ertör Suiçmez ve Manisa milletvekili Ergün Tapkaya gibi gençlerle birlikte, Necdet Uğur adına, Eyüboğlu-Topuz yönetimiyle Baykal ekibinin arasına park etmeğe çalışmaktadır.

CHP'de yeni muhalefet şekillenmesi, Necdet Uğur, Tarhan Erdem, Altan Öymen, Gündüz Ökçün, İsmail Hakkı Birler, Hasan Esat Işık, Mustafa Üstündağ, Uğur Alacakaptan, Kenan Bulutoğlu çatısının altında gerçekleştirilmeğe çalışılmaktadır. Bu ekibin CHP planlama bürosunca da desteklendiği, gençlik kesiminden örgütlenmesinin ise EMGT'nin olanaklarına ve İsmail Dinçer'in öncülüğüne dayandırdığı belirtilmektedir.

CHP için, biraz da bu çalışmalardan olacak, MC'ye ve Türkiye'nin durumuna

DEMOKRATİK GÜÇLER ESKİŞEHİR'DE FAŞİZME KARŞI GÜÇLÜ BİR DAYANIŞMA ORTAYA KOYDULAR

Ülkemizde demokratik güçlerin Emperyalizme ve Faşizme karşı Güç ve Eylem Birliği konusu güncelliğini koruriken, bu yolda yurdun çeşitli yörelerinde ileri adımlar atılıyor. Demokratik kuruluşlar bir araya gelerek düzenledikleri toplantılarla Faşizme Karşı Güçbirliği'nin gerekliliğini vurguluyorlar.

Bu tür toplantılardan biri de 8 Ekim 1977 günü Eskişehir'de yapıldı. TİP, TSİP, CHP İl Başkanlıklarıyla 12 Demokratik kuruluşun öncülüğünde gerçekleştirilen toplantı Eskişehirliler arasında büyük bir ilgi gördü. Kapalı Salonda yapılan toplantıya 1000'i aşkın bir topluluk katıldı ve düzenlenen programı büyük bir disiplin içinde izledi.

Toplantıda "Düzenleme komitesi" adına yapılan konuşmadan sonra CHP, TİP ve TSİP İl Başkanları konuşma yaptılar. İl Başkanları konuşmalarında Faşizme karşı hiç zaman geçirilmeksizin bir Güç ve Eylem Birliği oluşturulmasının acil gerekliliğini vurguladılar.

Toplantıda, düzenleyici örgütlerin daha önce saptadıkları sloganların dışında hiçbir slogan atılmadı ve topluluk daha sonra düzenli bir şekilde dağıldı.

Eskişehir'de Demokratik Kuruluşlar tarafından düzenlenen "Faşizme karşı Güç ve Eylem Birliği" toplantısı, program başarısının yanı sıra tüm ilerici demokratik güçlerin bildiği bir gerçeği bir kez daha vurguladı:

"Örgütlü Birleşik Güç Yenilmez!"

Burjuvazinin bu mayınları 12 Mart dönemini rahatça geçirdiler. İşçi sınıfının politik hareketi ağır darbelere uğrarken, sendikal hareketteki mayınlar daha sonraki operasyonlar için "dokunulmaz" bırakıldılar, emre hazır bir biçimde beklettildiler. Sırası geldiğinde işe koyuldular.

Ancak, sendikal hareketteki mayınlar üzerinde daha ilginç gözlemler yapmak da mümkün. Gözlemler, bunların fonksiyonlarına ilişkin. Fonksiyonlarını anlamada ikili bir yaklaşım gerekiyor.

Birincisi şu: Bunlar sendikacı. Sendikalarında nicel olarak belirli bir işçi tabanının bulunması gerekiyor. İşçi tabanının sendikada tutulması gerekiyor. Bu onların başaracakları iş değil. Gerek işçi sınıfının yaşadığı nesnel koşullar açısından, gerekse sosyalist öncülerin subjektif yetenekleri açısından bu görevin başkalarına terkedilmesi gerekiyor. Bunlar, sosyalistler oluyor. Sendikanın üstü, taban tutma ve kazanma görevini, sosyalistlere bırakıyor [illegible].

Ama bir de koşul var. Bu koşul bir işpölümü ile ilgili. Sosyalistler tabanı tutmakla yükümlüler. Yalnızca tabanı tutmakla. Yoksa, yönetim bunların işi değil. Yönetim, bir iki istisna dışında "mayınlarını" elinde olacak. Tabanı tutmakla yükümlü olanlar ağırlıklı olarak tavana da yükselirlerse kıyamet kopuyor. O zaman mayınlar patlatılıyor. TİP'li sendikacılara karşı burjuvazi bu mayınları adım adım patlattı. Sosyalistleri tasfiye operasyonu, DİSK'i CHP'leştirme operasyonu ile bütünleşti.

Sosyalistlerin tasfiyesinin tabana da yansıdığı durumlarda, sendikada taban kalmadı. Petro Kimya-İş'te tasfiyeler, tabana da, temsilciler, öncü işçiler düzeyine de yansıtıldı. Bu yüzden sendikanın nüfusu kısa bir sürede yarı yarıya azaldı.

DİSK'teki kavgaları da bu açıdan değerlendirmek gerekiyor. DİSK'teki kavga, özdeki bir kavga değil. Kavga, bugüne kadar atılan adımlar sonucunda "ağacı silkeleyerek" meyvayı tümden ağıza düşürmek isteyenlerle, klasik "tabanda sosyalist tavanda mayın olsun" anlayışından bir süre daha yararlanmak isteyenler arasında. Onun için durum "4'e 3." Eğer tabanın tavanda söz sahibi olması koşulları doğarsa, gerçek sosyalistler tavanda da gerçekten söz sahibi olacak konuma gelirlerse, durum "4'e 3" olmayacak. "7'ye sıfır" olacak. Geçmişte olduğu gibi. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın.

SOSYALİST SENDİKACILAR DİSK'TEKİ GELİŞMELERİ DEĞERLENDİRİYOR

● DİSK'teki son gelişmeler, son günlerin en çok tartışılan konuları arasında. Ortada kavganın gerçek nedenini anlayamayanlar var. Kavganın özünü, olduğundan farklı göstermeye çalışanlar var. Herkes olayı kendi yönüne çekmeye çalışıyor.

DİSK ve DİSK'teki son gelişmeler konusunda söz söylemeye en yetkin kişiler, hiç kuşkusuz DİSK'e ve DİSK'in gelişmesine yıllarını, emeklerini veren sosyalist sendikacılar. DİSK üst yönetiminin hışmına şu ya da bu biçimde uğrayan sendikacılar. Bunlar geçenlerde görüşlerini GÖREV Gazetesine açıkladılar. DİSK'teki gelişmeleri değerlendirdiler. ●

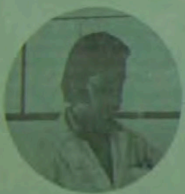

BURJUVAZİYE TESLİMİYETİN PERDESİ

Dinçer Doğu, DİSK'in eski yürütme kurulu üyelerinden biri. Petrol ve Kimya İşçileri sendikasının eski başkanı. Doğu'yu YÜRÜYÜŞ okurları yakından tanırlar. Dinçer Doğu'ya, sendikasına ve arkadaşlarına yönelik tasfiye girişimleri YÜRÜYÜŞ'te defalarca yer aldı.

Doğu, GÖREV gazetesinde yaptığı değerlendirmede, önce DİSK'in CHP'lileştirilmesinde olayları örtbas etmek, perdelemek için kullanılan ve bugün kavgadaki taraflardan biri olarak görünen bir grubu tanımlıyor:

"Önce, bir vitrin (!) oluşturuldu. Bu vitrinde, adı sosyaliste çıkmış uzmanlar, danışmanlar, teknisyenler yerlerini aldılar. Bunlara alabildiğine yetkiler verildi. En ileri, en hızlı şeyleri yazıp söylediler bunlar. Hizmet ettiklerieefendilerine küfür de dahil... Çoğu kariyerist ve dünyayı kendi kafalarının hacmi kadar sanan, ayakları yere basmayan kişilerdi. 12 Mart öncesinden kılına gelişi artığı, o dönemde burjuvazinin işçi sınıfının politik hareketini rayından saptırmak, sulandırmak ve yozlaştırma yönde görev yapmış kişilerdi. İşte bu tip kişiler, kamuoyu, özellikle de aydın ve ilerici kamuoyu önünde hem DİSK'in devrimci imajını sürdürme, hem de işçilerin politik bilinç kazanması ve bunun sonucunda da politik örgütlenmeye yönelmesini engelleyici maşacıklar olarak kullanıldılar."

KAVGA NEYİN KAVGASI?

Dinçer Doğu daha sonra DİSK'teki kavganın gerçek ve temel nedenlerine eğiliyor. Gazetelerde ve kimilerinin ağızlarında söylenen lerinne, bu kavganın temeldeki bir kavga olmadığını vurguluyor:

"Şimdi kavga ediyorlar. Bu ne kavgası? Bu kavga görülmek istendiği gibi, ilericiler-gericiler kavgası [illegible]rinden farkları yok. Kavga şu: Taraflardan biri, dış görünümü temin için kullanılan yöntemin terk edilmesi, buna lüzum kalmadığını savunuyor. İki nedenden savunuyor bunu. Birincisi, bu görünümü temin metodunun yönteminden, burjuvazinin hiç değilse bir kanadının rahatsız olduğunu bildiği için. İkincisi, bu yöntemin uygulanmasında kullanılan araçların, kontrolden çıktığını, yöneticiler arasında taraf tutar hale geldiğini, bunun da bazılarının koltukları için tehlike teşkil edebileceğini gördükleri için. Bu düşüncelerle de, artık vitrindeki göstermelik MALLARA lüzum kalmadığını, vitrinin boşaltılarak, gerçek MAL'ın sergilenmesini istiyorlar.

"Taraflardan diğeri, bunun aksini düşünüyor. Bütün mahsurlarına rağmen, kendi örgütlerinin taban yapısı gereği, oyunu bir müddet daha sürdürmekten yana. Tabii, tarafları meydana getiren kişilerin -kişiliklerı ve geçmişleri bakımından- birbirlerine her an madik atması söz konusu. Karşılık güven yok. Bu da, her birini kendi yerinden endişeli ve tedirgin kılıyor. Kısaca kavga, kişisel çıkarların, kişisel hesapların kavgası. Bu arada örgüt parçalanıyormuş, ne gam... Zaten bunların bazıları, bu işi gerçekleştirmek için oradalar."

İŞÇİLER TABANDA BÜTÜNLÜKLERİNİ KORUMALIDIRLAR

Dinçer Doğu, daha sonra işçilerin takınmaları gereken tutumu açıklarken de şunları söylüyor:

"Öncelikle işçiler "ben şu tarafın adamıyım, ben bu tarafın adamıyım" diye ikiye bölünüp birbirlerine girmemelidirler. Zaten istenen de budur. Bu oyuna düşülmemelidir. İşçiler bunu bilmelidirler ki, DİSK'in yöneticileri, işçi sınıfının kavgasını yapmıyorlar. İşçi sınıfına güvenmiyorlar. Tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesine hiç biri inanmıyor. Uygulamak istedikleri şeylere meşruluk kazandırmak için bazen -özellikle aidat artırımı gibi konularda- tabanı toplayıp evvelden kurdukları birkaç kişiye hamasi nutukla attırıp, kitle psikolojisini istismar ederek "taban istiyor, taban karar verdi" diyebilmek için yaptıkları işler tabanın söz ve karar sahibi olması demek değildir. Tabanın söz ve karar sahibi olabilmesi için, işçilerin, yönetimin ne olduğunu öğrenmeleri, bilinç düzeylerini yükseltmeleri, örgüt içi işleyişi organların görev ve sorumluluklarını, kongre usullerini, kısacası yönetim ile ilgili olan herşeyi öğrenmeleri gerekiyor. Ancak o zaman taban, kendi özgür iradesi ile ve bilinçli bir biçimde ve doğru karar verir, sözünü söyler. Ancak o zaman taban, işçiler karar verebilecek, öz çıkarlarının nerede olduğunu görebilecek bilinç düzeyine erişmesinler diye türlü entrikalar çeviren, bir tüzük maddesini dört ayrı şekilde yorumlanacak biçimde hazırlayıp, işine geldiğinde öyle, işine gelmediği zaman böyle yorumlayan, sendika sınıflarını başlarından defedebilirler. O zaman yönetimi gerçekten denetim ve gözetim altında tutabilirler. Ve işte o zaman, bugün işçi sınıfının sendikal hareketinde liderlik (!) yapan sendikacıların yüzde doksan beşi, değil [illegible]

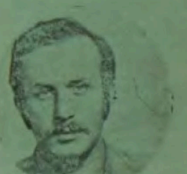

SORUMLULAR BELLİDİR

Selim Mahmutoğlu, Maden-İş'in Bursa'da kök salmasına, tutunmasına büyük katkıları olan, buna rağmen bugün kavga edenlerin ortaklaşa kararları ile önce Bursa'daki sonra da Maden-İş'teki görevine son verilen sosyalistlerden biri.

Mahmutoğlu şunları söylüyor:

"İlerici sendikal hareketin ilkelerine sıkı sıkıya bağlı sosyalist sendika yöneticisi ve işçileri hedef alan tasfiyecilik uygulamalarıyla DİSK'teki bugünkü duruma gelindiğini sanırım bilmeyen, duymayan kalmamıştır.

"Sosyalist sendika yöneticisi ve işçileri tasfiye etmede bir bütün olarak davranan DİSK üst yönetiminin, bugün hangi amaç uğruna ikiye ayrılmış olabileceğini anlayabilmek için, bilimsel sosyalizmi kılavuz edinenlerin bugüne kadar DİSK hakkında söylediklerine, buna karşılık DİSK üst yönetiminin yaptıklarına ve halen iki başlı da olsa yapmakta olduklarına bakmak kafidir.

"Karşılıklı bildirilerle, basın demeçleriyle, toplantılarla birbirlerini suçlayanların, birbirlerinin kirli çamaşırlarını ortaya dökenlerin, pratikte DİSK'i meydana getiren sendikaların da kendi içinden bölünmesine, giderek dağılmasına yol açacakları bilinmelidir."

EHVENİ ŞER DÜŞÜNCESİNE YER YOK

Mahmutoğlu daha sonra kariyerist ve makyavelist çıkarlar sonucunda sözde kavgada taraf olanların birinden birine ağırlık koyma düşüncesinin sakatlığını eleştiriyor:

"Grupçu ve kişisel çıkarlarla veya ehveni şer düşünceleriyle bir tarafın yanında saf tutmak, yeni bir yanlışa adım atmak olacaktır ki, bu durum, DİSK'e, işçi sınıfımıza ve bilimsel sosyalizme ihanet olacaktır.

"Bir kısım işyerlerindeki işçilerin, bugünkü durumdan ötürü örgüte olan inanç ve saygınlıkları azalabilir ve yönetimi değiştirme yerine sendikayı değiştirme gibi kolaycı, aynı zamanda yanlış bir yola gidebilirler. İlericilere, sosyalistlere düşen görev, uzun soluklu ama doğru olan örgütte kalmayı işçilere anlatmak, inandırmaktır. İlerici, sosyalist işçileri, namuslu işçileri her kademede yönetime getirmektir. Bugünkü üst yöneticilerin anti-demokratik uygulamaları, bazı işverenlerle anlaşıp ilerici, sosyalist işçileri işten attırmaları veya örgütten ihraç etmeleri bile, bu

"Üst yönetimin tamamının ve onların yanında bilinçli olarak saf tutanların DİSK'i getirdikleri bugünkü durumdan kurtarmanın ve ilerici sendikal hareketin gereği budur."

KULLANMAK VE KULLANILMAK BİRBİRİNİN İKİZ KARDEŞİDİR

GÖREV'e görüşlerini açıklayan bir diğer sendika lideri ise Sosyal-İş sendikası Genel Başkanı Özcan Keşeç.

Keşeç'de kavga edenlerin ayrılığını değil birliğini vurguluyor. Yanıltılmaya çalışılanın tersine, söz konusu olan "ilericilerle gericilerin kavgası" değildir. Keşeç'in görüşleri şöyle:

"Bugün ikiye bölünmüş gibi görünen yönetimin, aralarındaki uyuşmazlık; öne çıkarılan ve çıkarılmak istenen nedenler değildir. Kesinlikle bu uyumsuzluk ilericilerle, gericilerin kavgası da değildir.

Bunlar dün tüm olarak; UDC'de birliktiler, "İşçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesini burjuvazinin kuyruğuna takmakta birliktiler, "Tasfiyesikte birliktiler, "DİSK adı değişirse sendikamı DİSK'e katarım" diyenleri, DİSK Genel Başkanvekilliklerine önermede ve seçtirmede birliktiler,

"Kumar oynamada birliktiler,

"V. Genel Kurul kararlarına açıkça ters DİSK-KENT'te birliktiler,

"Bir hafta sıda fırtına koparıldıkları DİSK UZMANLARINDA (!) birliktiler,

"Kısacası şişlik adına ne varsa birliktiler. Hiç biri dün bu konulardaki bir tek muhalefetlerinden bahsedemez.

"Tüm bu birliklerinin gerekçesinde de birliktiler: İşçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesini; örgütsel bağımsızlığı kalmamış, ekonomik mücadeleyi küçümseyen, yoksayan, ama "hızlılığı" öne çıkararak oluşturucakları bir yapı ile, işçi sınıfının bilimsel sosyalist politik hareketinin önüne engel koymakta.

"İşte bugün tüm bu işlevlerinin sonucunu almanın mizansenı oynanıyor.

"Unutulmasın, kullanılmak ve kullanmak birbirinin ikiz kardeşidir."

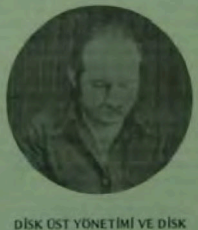

DİSK ÜST YÖNETİMİ VE DİSK AYRI AYRI ŞEYLERDİR

Mustafa Aktulgalı, DİSK'e bağlı Keramik-İş sendikası genel başkanı. Aktulgalı, dar grupçu çıkarların, küçük burjuva kariyerizminin, sosyal demokrat kaypaklığın elele vererek tasfiyeciliği geliştirdiğini, bu tasfiyeciliğin de DİSK'in bugünkü durumuna yol açtığını belirtiyor.

Aktulgalı, sosyalistlerin DİSK'ten tasfiyesi ile ortaya çıkan boşluğun çıkar ortaklarına yeni bir kavga ve uğraş platformu yarattığını vurguluyor. Aktulgalı daha sonra şunları söylüyor:

"Toplumsal muhalefetin bütünlüğüne her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulan bir ortamda DİSK gibi bir örgütü parçalama çizgisine getirmek, ne sebep gösterilirse gösterilsin burjuvazinin ekmeğine yağ sürmekten başka, tırmanmakta olan faşizmin önündeki önemli engellerden birisini yok etmekten başka bir şey değildir.

"Ancak DİSK tabanında herşeye rağmen gelişen sosyalist hareket, gelişmelerin pratiğinde edindiği sıcak deneyimlerle bu "oyun içinde oyun"lara dur diyecektir.

"Bütün açıklığı ile belli olmuştur ki, DİSK ÜST YÖNETİMİ ve DİSK ayrı ayrı şeylerdir.

"İşçi sınıfımızın ilerici unsur ve kitle örgütü DİSK nitel ve nicel gücü ile burjuvazinin oyunlarına ve DİSK üst yönetimine galip gelecektir."

GELİŞMELERİN KÖKENİ 1970'E DAYANIR

DİSK'te sosyalistlerin tasfiyesi hareketinin ilk hedeflerinden biri olan Turizm-İş sendikasının eski genel sekreteri ve DİSK yönetim kurulunun eski üyesi Rıza Erdoğan, bugünkü gelişmelerin kökeninin çok öncelerde 1970'te ve TİP'in 4. büyük kongresi ile başlayan gelişmelerde arıyor. Erdoğan'ın değerlendirmesi de şöyle:

"DİSK'teki son olayların, gelişmelerin başlangıç noktası Türkiye İşçi Partisi'nin 1970'teki 4. Genel Kurulu'na kadar uzanır. Partinin bilimsel sosyalizm rayına oturması, bu yolda verilen mücadelenin başarıya ulaşması, Kemal Türkler ve arkadaşlarının işine gelmemiştir; onların, şimdi kesinlikle mahkum olmuş sosyalizm anlayışlarına ters düşmüştür. 12 Mart öncesinde Türkler'in gençlik konusunda neler düşündüğünü genel olarak biliyoruz. Oysa, 1975'lerde, o dönemde belirginleşmeye başladığını söylediğimiz anlayışın vardığı bir nokta olarak, önceki işçilerin, sosyalistlerin çeşitli oyunlarla tasfiye edildiğini ve yerlerinin bir takım gençlerle doldurulmaya çalışıldığını görüyoruz. Bu, DİSK'i DİSK yapan ilkelere, işçi sınıfı mücadelesinin evrensel ilkelerine ters gelişmeyi çok önce tespit edip, çeşitli vesilelerle uyarılarımızı, eleştirilerimizi yaptık. Turizm-İş Sendikası 3 Eylül 1976 tarihinde, DİSK üst yönetiminin bilgisi dahilinde İGD'li gençler tarafından işgal edilip kasası kırıldığında, bunun bir başlangıç olduğunu, aynı sorumsuz kişilerin günün birinde DİSK Genel Merkezini de basabileceklerini söylemiştik. Bunu söylerken kahin değildik. Otuz yıldan fazla bir zamandır işçilik ve sendikacılık yapıyorum. İşçi sınıfının mücadele tarihi öğretici deneyler ve derslerle doludur ve mücadele herşeye rağmen başarıya ulaşacaktır."

Maurice Lefranc ile özel görüşme

YAŞAM ÖYKÜM, MÜCADELED

GEORGES POLİTZER VE "FELSEFENİN BAŞLANGIÇ İLKELERİ", GÜNÜMÜZDE İŞÇİ SINIFININ BİLİMİNE İLGİ DUYANLARIN YAKINDAN TANIDIKLARI BİR İSİM VE YAPIT. FELSEFENİN BAŞLANGIÇ İLKELERİ POLİTZER'İN "İŞÇİ ÜNİVERSİTESİ"NDE 1935-36 DERS YILINDA VERDİĞİ DERSLERDE, BİR ÖĞRENCİSİNİN ALDIĞI NOTLARIN GELİŞTİRİLMESİ İLE ORTAYA ÇIKTI. BU ÖĞRENCİ MAURİCE LE GOAS. LE GOAS KURULUŞUNDA ÜYE OLDUĞU PARTİSİNİN, FRANSA KOMÜNİST PARTİSİNİN SAFLARINDA BUGÜN DE MÜCADELEDE DİPDİRİ OLARAK YER ALMAKTA.

** Bugün denildiği gibi "seçlarını mücadelede ağartmış" bir parti üyesi olarak hendinizden, yaşamınızdan söz eder misiniz?*

Yaşam öyküm çok basit, mücadelede, parti yaşamında, tarihimde bir nokta. İşte o kadar. Hikayesi de bundan başka birşey olamaz. Parti'ye kuruluşuyla birlikte üye oldum. Bu açıdan gerçekten saçların Parti'de mücadele içinde ağardı. Oldukça hareketli bir yaşam sürdüm. Okulu bitirince tahta oymacısı oldum. 1918-19 yıllarında iş kolay bulunmuyordu. Ben de kısa sürede işsizler ordusuna katıldım. CGTU'ye üye olarak militan çalışmalar yapıyordum. Daha sonra askere alındım. Yarı köylü sayılırım. Koşullar beni çalışmak için kırsal alana itti. Yedi, sekiz yıl sonra tekrar Paris'e gelebildim. Paris'te Hal'de çalıştım.

Kırsal alanda geçirdiğim on yıl zarfında Loire-et Cher bölgesinde bir hücre kurmayı başardım. Herkesin istemiden gelebileceği bir militan çalışma. Ama bu, hiç bir temel olmayan o köylük yerde, benim için çok zor oldu. Önce gençlerle ilişki kurdum. Karımın kardeşi ile birlikte bir futbol kübü kurduk. Bu klüpte çevremizde 20-30 genç toplandı. Humanite Gazetesi elimize ulaşıyordu. Çalıştığımız çiftlik çok geniş olduğundan Humanite'yi elden ele dolaştırıp okunmasını sağlıyorduk. Gazete okuma, bir tartışma ortamını da birlikte yaratmıştı. Böylece 1936 yılı sonuna doğru hücremin kurulması tamamlanmıştı. Bu hücre sarsı yıllarında başarılı çalışmalar, düşmana sabotajlar yaptı. Karımın kardeşi tutuklandı, bir yıl Bucherwald toplama kampında kaldı. Kayınbabam hapse atıldı. Küçük, kişisel sorunlar bunlar... ama bunlar da militan yaşamın bir parçası değil mi? Savaş sonrası bunların hepsi sağ olarak geri döndüler. Ama dönmeyen milyonlar vardı! Paris'e döndüğümde Haller'de çalıştığımı söylemiştim. Burada 40 yıl boyunca çalıştım. 40 yıl boyunca medeğim dışında işler yapmak zorunda kaldım. Savaştan önce İşçi Üniversitesi'nde militandım. Hücre yönetim organı (Büro) üyesiydim. Başkasa uğraşım buydu diyebilirim. "Felsefenin Başlangıç İlkeleri" kitabını yazmam bu çalışma sayesinde gerçekleşebildi. Savaştan sonra "Yeni Üniversite"nin kuruluşunda görevlendirildim. 1952'ye kadar burada çalıştım. İşte bu kadar.

** Ya sonrası? Sonrasına tekrar döneriz değil mi? Şimdi bir militan yaşamın başlangıcına dönüp, o zamanki mücadeleden söz etsek...*

Dediğim gibi militan yaşamım I. Dünya Savaşı yıllarında başladı. Partinin kuruluşundan az bir zaman önce "Komünist Gençlik" adını alan "Sosyalist Gençlik" örgütünün üyesiydim. Sendikalarda da, önceleri CGT, sonda CGTU'de çalışıyordum. Ve doğal olarak kuruluşuyla beraber Parti'ye katıldım. 1921 Tours Kongresine katılmadım. O sırada askere alınmıştım. Parti kurulunca yoldaşlarla derhal ilişki kurdum ve Fransa tarafından Ruhr Havza'sının işgaline karşı mücadeleye başladık. Daha sonra gösteriler düzenliyerek Fas'ta savaşa karşı çıktık.

Tours Kongresi'nde çoğunluk olan Partimiz, kabul etmek gerekir ki bu zor günler sonucu zayıflamış, küçülmüştü. 1921 yılından 1927'ye kadar, Parti yöneticilerinden birçoğu tutuklanmış ya da baklarında tutuklama kararı alınmıştı. Parti üzerinde korkunç bir baskı vardı. Birçok yönetici; Marcel Cachin, Maurice Thorez, Vaillant-Couturier, Jacques Duclos hep gizlilik koşullarında mücadele ediyorlardı. Bizler için gerçekten çok zor bir dönem oldu.

Parti'yi Lenin'in öngördüğü biçimde ve 21 koşul temelinde örgütlemek gerekiyordu. O zamanlar "Bolşevik Partisi" diye adlandırılan bir parti kurulmasını istiyordu. Bolşevik olmak bizlere onur veriyordu. Güçlükler yenildi, başarıya ulaştık. M. Thorez'e gelene kadar, Partide ard arda genel sekreter değiştirildi. Thorez yönetimi ile birlikte, parti işçi sınıfı içine gerçekten nüfuz edip, kitlesel bir parti olmaya başladı. Bu dönemin güçlükleri üzmekla bitecek gibi değildir. Onun için çok hızlı geçiyorum. Parti'mizin o zamanki bir özelliği de disiplininin çok katı olmasıydı. Bugünkü koşullarda karşılaştırılmayacak bir durum söz konusu idi.

** Basıları bu kuruluş döneminin sekterliğinden söz ederler. Sizce böyle birşey söylenebilir mi?*

Doğru, doğru, belki bizlere sekter denilebilirdi. Bolşevik Partisini oluşturmak, tüm eski yöntemlerin değişmesi demekti. Bizlerin sorunu, sosyal-demokrat partiden, sosyal demokrat yöntemlerden koşuştu. Bu koşuşta hücrelerin, özellikle işyerleri hücrelerinin kuruluşu tayin edici bir olay oldu. Hücrelerin kuruluşu o dönemin tüm oportünistlerini saflarımızdan uzaklaştırdı, berlaraf etti. Bunlar çok zor oluyordu, çok zor.. Biraz "sekter" olmak gerekiyordu... Sloganımızın "sınıfa karşı sınıf" olduğu bir dönem yaşadık. Bugün o koşulların anlaşılması çok zor, durum çok köklü bir şekilde değişti. Ama sanırım o dönemde yapılanlar bir hata değil, zorunluluktu. Kuşkusuz Parti biraz "sekter" idi. Ama dediğim gibi bu bir zorunluluktu. Partiyi sağlıklı temeller üzerinde inşa etmek gerekiyordu. İşte sosyal demokrat oportünizmi böyle bitti. Mutlaka ilkelere dayanmalıydık. İlkeler belki biraz katıydı ama gerekliydi. Hele Parti içinde ilkeler görece olarak daha da katıydı. Hücre toplantılarına katılmayan yoldaşlar oluyordu. Atılıyorlardı Parti'den. O zaman çok serttik. Başta "Direniş" dönemi olmak üzere Parti tarihine damgasını vuran birçok güçlüğün üstesinden gelip, bugünkü konumumuza gelebilmek için sert olmak gerekiyordu.

Bu kısa girişten sonra benim için çok değerli, özel anlamı olan bir konuya, Parti okulları konusuna girebiliriz.

Parti içinde militanların sağlam teorik bilgiler edinmelerini sağlamak için Parti okulları kuruldu. Ve sonra, Parti dışına Marksizmi tanıtmak, yaymak amacıyla çalışmalar yoğunlaştırıldı. Bugün Marksizmden söz etmek kolay. Siz genç nesiller, hele Fransa'da yaşıyanlar için Marksizm çok doğal birşey, çünkü herkes ondan söz ediyor. Marksizm Fransa ve uluslararası yaşamın içine girdi. Marksizmden söz etmeden hiç bir girişim olamaz denilebilir. Ama kırk yıl önce durum böyle mi idi? Küçük bir örnek vereyim. Marksizm ve Marks'ın bizzat kendisi Paris Üniversitesi için bile bir meçhuldü. Bu bilinmelidir. Okullarda Marksizm incelenmiyordu. Ortada yalnızca Marks ve Engels'in kitapları vardı. Söylemekten çekinmeyelim, bu yapıtların anlaşılması özellikle genç işçiler için oldukça zordu.

Marksizmi, görüşlerini yaymak temel bir sorundu. Parti de bunu gürmüştü. İşte 1930 yıllarında "İşçi Üniversitesi" bu gereksinimden doğdu. Kurucularından bugün hayatta kalan yalnız Georges Cogniot. Diğer kurucular arasında Politzer, Boutonnier de bulunmaktaydı. Paul Boutonnier politik mücadelesi nedeniyle meslekten atılmış bir profesördü. Biraz önce söz ettiğim baskı döneminde hapiste yatmıştı. Politzer, o koşullarda, Marksist felsefenin, diyalektik materyalizmin ve tarihi materyalizmin eşsiz bir öğretmeni ve propagandacısı idi.

** Biraz önce Parti Okullarından söz ettiniz. Bu okullar şimdikilere benziyorlar mıydı?*

Evet, böyle idi. Ama gittikçe geliştirildi, yetkinleştirildi. Bu okulların öğretmenleri de genellikle İşçi Üniversitesinin öğretmenleriydi. Üniversitede Georges Cogniot "ekonomi politik", Politzer "Marksizm-Leninizm", Boutonnier "İşçi Hareketleri" derslerini veriyorlardı. Tabii başkaları da ders vermekteydi. Partinin Maurice Thorez dahil hemen hemen tüm yöneticileri ders vermekteydiler. Jacques Duclos, güncel politik sorunlar dersini yönetiyordu. Bazen daha üst düzey diyebileceğiniz kurlar da yapılıyordu. Ayrıca Fen Bilimleri dersleri de yapılmaktayıdı. Bugün hâlâ yaşamakta olan Laberenne ile Prenat ilk anda anımsayabildiğim bu derslerin hocaları. Parti okulları ve İşçi Üniversitesi sonraları başka büyük düşünür ve bilginlerin katkılarıyla zenginleşti. Fransa'da bilim adamları arasında Marksist-Leninist temellerde çalışan, araştırma ve öğretim faaliyetlerinde diyalektik yöntemi kullananlar çoğalmaya başlamıştı. Burada Marcel Cohen'in ismini anacağım. Marksizmin Üniversite çevresine yaygınlaşmasının ilk müjdecisi, Paris Üniversitesi'ne Marks üzerine sunduğu doktora tezi ile M. Cohen oldu. Ancak sınırlı belirtmek isterim, o sıralarda bile elimizde Marksizmi öğrenmeye yarar olabilecek pek fazla şey yoktu. Örneğin ne özel dergiler, ne de "basite indirgenmiş" kitaplar. İşçi Üniversitesi bu boşluğu doldurmak için çok çalıştı.

İşçi Üniversitesi, Paris'te işçi sınıfı içerisinde kısa zamanda büyük yankı yaptı, benimsendi. Rakamlar başka kaynaklardan bulunabilir, benim hatırımda kalan, her yıl açılış dersinde Üniversite salonlarının tıklım tıklım dolu oluşudur.

Başlangıçta, 200-300 öğrenci bir sınıfta ekonomi politik, felsefe derslerini izlerdi. Oldukça önemli bir sayı. Ama bu sınıfı yönlendirmeyi güçleştiriyordu. Öğretmenler için de durum oldukça zordu. Ayrıca

FRANSA'DA HAREKETİN ÖNCÜLERİ

PARTİ TARİHİNDE BİR NOKTA

1936 YILINDA KAPATILMASINA KADAR İŞÇİ ÜNİVERSİTESİ İÇİNDEKİ PARTİ HÜCRESİNİN YÖNETİCİLERİNDEN OLAN LE GOAS İŞÇİ ÜNİVERSİTESİNİN, NAZİ İŞGALİNDEN ÜLKESİNİN KURTULUŞUNUN HEMEN SONRASINDA "UNIVERSITE NOUVELLE" -YENİ ÜNİVERSİTE- ADIYLA YENİDEN KURULUŞUNDA DA GÖREV ALMIŞ. UNIVERSITE NOUVELLE BUGÜN DE PARİS'TE BEŞ MERKEZ, ON AYRI DİSİPLİN VE 20 DERS KONUSUYLA EMEKÇİLER İÇİN BİR BİLİM YUVASI OLARAK ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRÜYOR. BİR YANDAN MARKSİST-LENİNİST BİLİMİ ÖĞRETİRKEN, DİĞER YANDAN DA KÜLTÜR VE BİLİMİN HER DALINDA BURJUVAZİNİN OLANAK TANIMADIĞI EMEKÇİLERİN BİLGİLERİNİ GENİŞLETMEYE DEVAM EDİYOR. LE GOAS BU ÇALIŞMANIN YAŞAYAN BİR TARİHİ. "YAŞAMIM MÜCADELENİN PARTİ TARİHİNİN BİR NOKTASIDIR" DİYOR. "YÜRÜYÜŞ" FRANSA İŞÇİ SINIFI MÜCADELESİNİN BU NOKTASINI MAURİCE LE GOAS İLE YAPTIĞI SÖYLEŞİYİ OKURLARINA SUNARAK TANITIYOR.

öğretim yöntemi de yepyeni bir yöntemdi. Dersler şöyle oluyordu: Derse bir tartışma ile başlanırdı. Tartışma konusu bir ders önce öğretmenin verdiği ödev konusu idi. Her ders sonunda verilen bu ödevin adı 'kontrol sorusu' idi. Ev ödevini yazılı olarak hazırlıyanların sayısı çok yüksek olurdu. Ders başında, öğretmen ödevi hazırlıyanların parmak kaldırmalarını ister, bunlar arasından birisini rasgele seçerek hazırladığı yazıyı okumasını isterdi.

** Bir örnek konu hatırlıyabilir misiniz?*

○ Madem somut bir konu istiyorsun hatırlamaya çalışayım... Politzer bir felsefe dersinde, Pasteur'ün nasıl olur da hem bir bilim adamı, hem de koyu dindar olabildiğini açıklamamızı istemişti. İyi hatırlıyorum. Hazırladığı kağıdı okumasa istenen ben oldum. Yazdığım şu idi: Pasteur, ilim adamı olarak materyalisttî, çünkü bu yönüyle materyalist öğelerle çalışmak, uğraşmak zorundaydı. Bilimsel çalışması dışına çıktığı anlarda ise idealisttî, çünkü dindardı. Sözlerimi eğer Pasteur çalışma yöntemi olarak diyalektiği seçebilmiş olsaydı, araştırmalarını çok daha geliştirebilir, buluşlarında ilerliyebilirdi diyerek bitirmiştim. Sözlerim biter bitmez canlı bir tartışma başladı, protesto edenler çıktı. Politzer durumdan gerçek bir sevinç duyuyordu. İşte çalışma yöntemimiz böyleydi. Derse, tartışmaya ben önayak olmuştum, dersi Politzer sonuçlandıracaktı. O günkü tartışmanın sonucunu da söyleyeyim; Politzer uzun bir açıklamadan sonra sözlerini, benim haklı olduğumu, beni tebrik ederek belirtip bitirmişti.

O gün Politzer'den, derse gelirken hazırladığı notları, ders sonunda istemiştim. Bu kağıtlarda birşey bulamadım. Bu tür notlarında üç, dört satır yazıdan başka birşey olmazdı. Çoğu zaman derste bunları da kullanmazdı. Ortamı, öğrencilerin tartışmadaki tutumunu göz önüne alarak anlatım ve yaklaşımını belirlerdi. Ders her zaman gerçekten kafasında olurdu. Kurlarını iki yıl izledim. Politzer'in çok kişisel bir yöntemi olduğunu gördüm. Herşeyi kafasında idi, hiç yazmazdı. Ben sonraları Felsefenin Başlangıç İlkeleri'ni yazdığımda, onun yazılı tek bir cümlesini bile kullanamadım. Her neyse, şimdi yöntem üzerine devam edelim. Ders bitiminde Politzer yeniden sorular yöneltirdi, anlattıkları üzerine. Eğer açık olmayan bir husus varsa yoldaşlar parmak kaldırıp ek açıklamalar isterlerdi. Bu Politzer'e konuyu tekrar anlatma olanağı verirdi. Ama bambaşka bir biçimde bütün dersi yeniden anlatma olanağı. Bir arkadaşın dersi niçin kavramadığını hissettiği anda, bambaşka kelimelerle, olağanüstü bir biçimde dersi yeniden anlatırdı.

İşçi Üniversitesi öğrencilerinin yapısına gelince, bu çok değişikti. Öğrenciler de vardı ama işçi ve emekçilerin oranı çok yüksekti. Kesin rakamlar hatırımda değil ama katılanların % 60'tan fazlası, yorucu bir işgünü sonunda ders izleyip bilgilerini yetkinleştirmek isteyen emekçilerdi. Mesela ben. Alçak gönüllülükle söyleyeyim, o zamanlar 33-34 yaşlarındaydım. Ve daha önce Marks'tan, Engels'ten çok şeyler okumuştum. Ama itiraf etmeliyim ki bunlar benim için anlaşılmaz şeyler olarak kalmışlardı. Bu konuda tekrar Politzer'e dönelim. Bizlere okumamız için yazılı metinler, ders sonlarında okuma listeleri verirdi. Ve şöyle derdi: "Engels'ten (ya da Marks'tan) bir sayfa okuyacaksınız ve muhakkak ki fazla birşey anlayamıyacaksınız. Ama bu sizleri sakın ürkütmesin. Sonuna kadar okuyun. Dersler ilerledikçe bunları yeniden vereceğim ve göreceksiniz daha iyi anlıyacaksınız." Doğruydu bu sözler. Bunu kendi deneyimimden biliyorum. Lenin'in zor yazıları vardı, Marks'ın da öyle... Kurların sonunda bu yazılar gerçekten de benim için temiz, sığ su gibi berraklaştılar. Sanırım Politzer'in özelliklerinden birisi, genel olarak Marksizm-Leninizmi, özel olarak da diyalektiği öğretmenin zorluklarını kavramış olmasındaydı.

** Burada hemen bir soru sormak istiyorum. İşçi Üniversitesini Parti'nin mücadelelerinden, çalışmalarından ayrı düşünmek olmaz. Bu açıdan, Parti, İşçi Üniversitesinde öncelenen konuları herhangi bir şekilde kısıtlıyor muydu?*

○ Yok, yok. Kısıtlama, sınırlama diye nitelenebilecek birşeyler olduğunu sanmıyorum. Örneğin öğretimde kısıtlama hiç yoktu. Yetkin öğretim üyeleri buldukça, derslerin kapsamı sürekli olarak genişletilmekteydi. Daha önce sözünü ettiğim ekonomi politik, felsefe, işçi hareketi temel derslerdi. Başka dersler de vardı: Genel tarih, edebiyat, dilbilgisi gibi. Ayrıca Rusça, İngilizce, Almanca, İspanyolca öğretilmekteydi. Laberenne'in "Dünyanın Kökeni" adlı bir ders verdiğini anımsıyorum. Hatta bu dersleri sonradan bir kitap haline getirmişti. Değerli bilim adamı Prenat, İşçi Üniversitesi'nde derslerinde kendisine yöneltilen soruların ona başta ders verme sanatı olmak üzere çok şeyler kazandırdığını söylerdi. Bütün bunlar derslerin giderek genişlemesini birlikte getirmekteydi. Bu temeller, Parti'nin aydınlara doğru giderek açılımını da kolaylaştırmıştır. Derslerde, öğretmenler ile öğrenciler arasında bir diyalogun kurulmasına çalışılırdı. Hem de en güncel konuları. Örneğin, savaş öncesinde Münih olayları sırasında Gabriel Peri genel dış politika dersleri vermeye gelirdi.

(Le Goas ile bu söyleşi, "YÜRÜYÜŞ"ün gelecek sayısında devam edecek.)

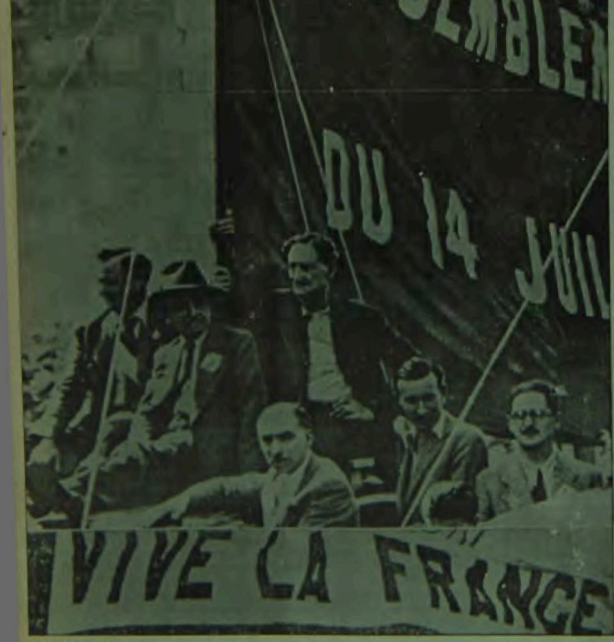

KİTLELERİN ÖNÜNDE

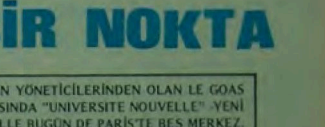

RUHR'UN İŞGALİNE KARŞI

İşçi sınıfı hareketini burjuvazinin güdümüne sokma girişimlerine karşı

GÜVENCE DİSK'İN BİLİNÇLİ TABANIDIR

"Cephe diye cephe diye cephe tepelendi."

İki yıldır Türkiye İşçi Partisi söyledi, tek başına. Bugün bütün basın yazıyor. Herkes kendi çingüne göre, hizmet ettiği sınıfın doğrultusunda. Konu DİSK ve onun üst yönetimine egemen olan sağ-liksız çizgi'nin DİSK'i sürüklediği durum. Ortada görünen çatlak, gerçek bir bölünümü yansıtmıyor, bugüne dek atılan sağlıksız adımlar birlikte atıldı çünkü.

Gelişmeler çok yazıldı, daha da yazılacak. Sosyalist hareket kesin ve kararlı tavrını ortaya koydu, bu, işçilerin, tabanın DİSK'e sahip çıkması, bunun için birleşmesi yaklaşımı, sağlıklı yaklaşım. O bilinçli tabana güvenen, tabanın kendi eserine sahip çıkacağına inanan bir yaklaşım.

Bu yaklaşım, "başlarını bağlamış köpeklerin salıverilmesi" anlayışına karşı çıkmayı gerektiriyor. Nokta nokta yazmayı, işçilere, çevreye, her durumda yanlış olanı, sağlıksız olanı anlatmayı gerektiriyor. Ucuz suçlamalara aldırış etmeden, güvenle.

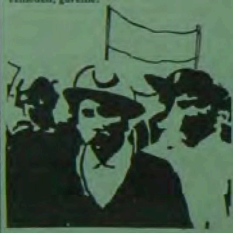

UDC, "İLERİ KAÇIŞ"

DİSK üst yönetiminin "ideolog"ları bergün yaygaraya başlıyorlar. "UDC'nin içeriği tartışılmıyor!"

EL'dette soyut olarak "Cephe" sözcüğüne karşı çıkılmıyor. İşçi sınıfı hareketi belli tarihsel koşullarda bu tür cepheler önerebilir. Önermiştir de. Tarih bunun örnekleriyle dolu. Daha önce de çok yazıldı. Yazılanlardan iki noktayı özellikle vurgulamak gerek. Birincisi, çağrıyı kimin yapacağı. "İleriome" ya da benzeri kuruluşların damıtılmalardan uzak olması gereken bu tür bir girişim, siyasal bir nitelik taşıyor. Ne denli güçlü gözükse de bir sendikal örgüt bu sorumluluğu kaldıramaz, işçi sınıfı hareketi tarihi buna benzer bir olayı göstermiyor bize. Kendi somut koşulları içinde başarılı "cephe"ler olarak öne sürülen (ki gerçekten de başarılı örneklerdir) Bulgaristan Vatan Cephesi, Fransa Halk Cephesi ve ortak programı ya da Şili örneğinde ortak olan belirleyici olgu hep aynıdır: Nicel ve nitel olarak işçi sınıfı hareketidir "Cephe"nin sahibi, yürütücüsü. Partilerden çok daha geniş üyeleri olan sendikalar ve tüm öteki güç ve örgütler bu cephede birer öğe, birer bileşen durumunda olabilirler. UDC ortaya atılırken bu parti öğesini aramak legalite sorununu unutmak değil. Asıl, bunu veri almadan bu tür bir girişime kalkışmak bilimsel olmayan bir yaklaşım. "İleri"si bir yana, normal, sıradan bir demokrasinin bile olmadığını haklı olarak istemek durumunda olanların düşeceği bir açmazdır bu.

Vurgulanması gereken ikinci nokta, öze ilişkin. Ama birincisinden bağımsız değil, hele güvenin güncel siyasal gelişmelerinden hiç değil. UDC'ye yüklenen işlev ne? "İleri Demokratik düzen"in gerçekleştiricisi olmak. UDC'nin ortaya atıldığı somut ortamı ele alınca, özünü daha iyi yakalamak da olanaklı. Şöyle:

UDC'ciler, UDC'yi bir "huruç hareketi" olarak düzenledi. Sağlıksız, tabana dayanmayan, tepeden inmeci bir gelişmenin dayattığı bunalımdan kurtulma girişimi. Bunalım, anarko-sendikalizmin işçi sınıfının somut gerçeğini zorlamasından inanı. Yazıldı, özetle söyle: DİSK'i DİSK yapan ilkeler bir kenara itildi. Tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesi ayaklar altına alındı. Seydişehir'de, Samsun'da, Kayseri'de hareket faşist el koyma karşısında yargıyla başbaşa bırakılırken, Türk-İş'ten hazır, örgütlenmiş sendika transferi, büyüme yolu olarak seçildi.

CHP'nin iktidar olacağı kesin varsayımı, her parçası bir ayrı hesap peşindeki DİSK üst yönetimini MC iktidarı karşısında en etkin görevini yapamaz duruma düşürdü. Çarpıcı, etkileyici eylemler gerekti. Tıpkı Ulusal yas' gibi bir "ileriye kaçış" olan UDC ortaya atıldı. Değişik kesimler değişik açılardan karşı çıkmalar da UDC adında bir "ileriye kaçış" hareketidir. İçtenliği olmayan bir çıkıştır İşçi sınıfı hareketinin nice onarımdan başarıyla çıkmış sendikaları ve militanları bile DİSK'ten tasfiye eden bir "cephe" anlayışı, kimlerle ve nasıl bir "cephe"de bir araya olmayı kabul edebilecektir?

Şimdi somut olarak durum şu: Sermaye durmadan artırdığı fiyatlarla işçilerin nafakasını bergün biraz daha kısarken, onların ekonomik ve demokratik taleplerinin savunucusu olması gereken DİSK'in üst yönetimi, bel bağladığı CHP'nin yapması gereken siyasal çıkışı, son kertede sağlıksız bir yönde yürütmeye girişti. Sonuç, cephenin kurulması şöyle dursun, kurulacak cephenin en güçlü ör-

FAŞİZMİ KİM İYİ BİLİYOR

Antikominist, antisovyet kampanyanın DİSK'teki gelişmelerle birlikte hafandırıldığı günlerde, ileriei basında da bu kampanyaya çanak tutacak talihsiz örneklere rastlanmaya başlandı.

Cumhuriyet gazetesinin 13 Ekim tarihli sayısı, bu açıdan talihsiz bir sayı oldu. Gazetenin belirli günlerde özellikle "ince" antikomünizmine ayrılan ikinci sayfasında "Avrupakomünizmi" konusunda bir yazı yer alıyor. Yazar gazetenin tartışma sütununa bir yazı göndermiş. Yazı, daha çok SSCB'de "sömürücü"olmayan emekçilere uygulanan kitlesel baskılar'dan söz ediyor. Örnek bir cümle şöyle: "Bugün SSCB'de çalışma kamplarının ve psikiyatri kliniklerinin sakinleri elbette "karşı devrimci canilerden" "akıl hastalarından" ibaret değildir.

"Avrupakomünizmi"nin Avrupa'daki orijinal teoriseylerinin sorunu buraya kadar götürüp götürmedikleri ayrı bir konu. Ama aynı kavramın amatör izleyicilerinin "Avrupakomünizmi" dediğinde, hemen "toplama kampı" ve "klinikler"i hatırlayiverdikleri görülüyor. Nesnel olarak antisovyetizme çanak tutuluyor.

Aynı sayıdaki ikinci örnek daha da talihsiz. Çeviri, inceleme ve kitap tanıtma alanlarında başarılı örnekler veren Attila Aksoy, Troçki'nin "Faşizme Karşı Mücadele"sini tanıtıyor.

Dünya sosyalist hareketinin mahkum ettiği kişilerin kitaplarının çevrilmesi yada tanıtılması kişilerin kendi bilgisizliği ile. Tehlikeli de değil. Çünkü Troçkizmin, kitapların çevrilmesi ve tanıtılmasıyla bir ülkede tutluğu hiç görülmedi. Önemli olan nokta, Aksoy'un Troçki'yi 1930-1940 döneminde faşizmin boyutlarını ve faşizme karşı mücadele stratejisini çizebilen tek Marksist olarak tanıtması. Bunu karşı söyleneceker var.

Ama önce Aksoy'un söylediklerini: "Faşizmi burjuva demokrasisinin, sosyal demokrasinin ve komünist partilerin izledği uyuşetin 'açık ifas'ının sonucu olarak gören Troçki'nin bu eleştirisel yaklaşımı tir her yönden tepki toplamış olması doğal. Ne yazık ki tarih bu konuda Troçki'yi haklı çıkarmış."

Bir diğeri:

"Eksiksiz bir faşizm teorisine sahip olmasa da bu gerçekleri o dönemde bütünü ile görebilmiş tek kişi Troçki"

Ve sonuncusu:

"Gerçekten de bugün daha iyi görebiliyoruz ki, o dönemin sekterlik, uzlaşmazlık ve diyalogsuzluk ortamında Troçki, faşizmi teorik olarak en iyi açıklayan ve bu nedenle de doğruya en yakın siyaseti önerebilen kişidir."

Aksoy yazısında Troçki'nin bu "yetenek"lerinin 1930-1940 arasında yazdığı yazılarda görüldüğünü söylüyor. Yine Aksoy'a göre Troçki'nin üstünlüğü, sekter tavırlara karşı "birlik" görüşünde star etmesi.

Sosyalist hareketle, faşizme karşı mücadele döneminde sekter ve birliği dışlayan politikaların zaman zaman ağır bastığı bir gerçek. Ancak bu hiç bir zaman "birlik" sorununun ve faşizme karşı mücadelenin diğer yanlarının "yalnızca" Troçki tarafından görüldüğü anlamına gelmiyor. Önceden Bulgaristan deneyi var. Fransa'da Halk Birliği deneyimi var. Ve Faşist tırmanışın beşiklerinden birinde, Almanya'da, gerçeklerin "yalnızca Troçki tarafından görüldüğü bir dönemde", 1932 de, Alman Komünist hareketinin yiğit savaşçısı Clara Zetkin, 30 Ağustos'da en yaşlı üye sıfatı ile Reichstag'ı açarken şunları söylüyor:

"Güncel görev, faşizmi geriletmek için, kitleleşmiş işçilerin ve sömürülenlerin gücünü, örgütlerinin kuvvet ve varlıklarını koruyabilmek için tüm emekçilerin güçbirliği cephesi kurmalarıdır. Bu zorunlu tarihi gereklilik önünde tüm bağımlı ve bağımsız, politik, sendikal, dinsel ve diğer dünya görüşüne sahip örgütler tavır almak zorundadırlar. Tüm tehdit edilenler, aşağılananlar, özgürlüğü özleyenler faşizme ve onun hizmetkarı hükümete karşı güçbirliği cephesine!"

Dünya sosyalist hareketinin Zetkin, Dimitrov gibi militanları belki çok "inee" ve entelektüel beğenilere uygun teoriler uydurmuyorlardı, ama faşizme karşı diye diş mücadele ediyorlardı. Doğruları da bu mücadele süreci içinde ulaştılar. "Faşizmi iyi bilmeyenler" faşizme karşı mücadele ederken, "faşizmi en iyi bilenler" faşizme karşı mücadele yerine Enternasyonal'i bölmeye çalışıyorlardı.

gütü bile parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya. Sonuç, faşizmin gemi azıya aldığı bir dönemde DİSK'in zayıf düşürülmesi.

GELİŞMENİN ÖZÜ

Büyük burjuvazi-CHP-DİSK üst yönetimi üçüsünün sosyalist hareketi durdurma girişimleri hem siyasal, hem sendikal boyutları olan bir bütünlük taşıdı. 1978'in baharında beklenen çatışma CHP'nin 1977 Haziran seçimlerinde iktidar olamaması sonucu erken patlak verdi. Bu "3'ler", "4'ler", "7'ler" bölünmesi, sosyalist hareketi durdurma girişiminin çok dar bir kesitini veriyor, onu bütünüyle yansıtmıyor. Çünkü girişimin sendikal ve siyasal boyutlu adımları, bugün boğaz boğaza DİSK'in tepesinde boğuşanlar tarafından ortaklaşa, birlikte atıldı. Sosyalist sendikacılar DİSK'ten ortaklaşa uzaklaştırıldı. Sağ sosyal demokrat kanat "gerçek tehlike" saydığı sosyalistleri tasfiye etmede kendi sınıfsal doğrultusunda haklı sayılabilir. DİSK'in sınıf sendikacılığı yapmasına karşı çıkanlardan bu beklenebilir. Oysa bu iş, DİSK'i DİSK yapan ilkelerden koparma işi öyle tek başına kotarabilecekleri bir iş değildi. Operasyonun boyanması gerekiyordu. Tabana kabul ettirilmesi gerekiyordu. Bu da sosyalist havarilerin DİSK içindeki işlevi oldu.

DİSK SINIF ÇİZGİSİNDEN UZAKLAŞTIRILIYOR

Bugünkü kesitiyle bakıldığında DİSK üst yönetiminde ikiye bölünme var. Bu bir veri, ama taraflardan birini tutmak zorunlu değil. Seçenekler burada değil çünkü. Bugün birbirine en ağır küfür ve suçlamaları yöneltenler ortak bir payda üzerindeler. Amaç, DİSK'i sınıf sendikacılığı ilkelerinden koparmak. İki yıla yakındır açıktan açığa izledikleri, ortaklaşa izledikleri çizgi, bu. Yaklaşım, özetle şöyle:

1965'lerde "Ortanın Solu" ortaya atılıyor. İsmet Paşa'nın itirafı ile amaç; "Sol'un gelişmesini önlemek." Soldan muradı ne? 15 milletvekiliyle sermayenin huzurunu kaçıran Türkiye İşçi Partisi ve işçi sınıfı hareketinin sendikal boyutunu da sınıfsal bir temele oturtan DİSK. 15-16 Haziran'la sağlıklı bilinç düzeyini kanatlayan bu siyasal-sendikal uyum 12 Mart'la kırıldı. TİP kapatıldı. DİSK kapatılmadı. Ama sermayenin planı değişmedi: Siyasal düzeyde sosyal demokrasiyi bir seçenek olarak ortaya sürmek, işçi sınıfı hareketini de bu çizgi ile denetime almak.

CHP Genel Başkanı Ecevit'in bu konuda sakladığı hiç birşey yok. Türk-İş'in de, DİSK'in de tabanlarının % 80 CHP'li olduğunu söylerken bir özlemi dile getiriyor. Sosyal demokrat hareketin uluslararası çizgisi de bunu gerektiriyor. Güçlü işçi sınıfı partilerinin varlığı ile sıkı ilişki içinde gelişen Fransız ve İtalyan sınıf sendikacılığı hareketine karşılık uzlaşmacı İngiliz ve Alman sendikacılığı Türkiye için bu bakımdan izlenecek çizgidir. Fransa ve İtalya'daki CGT ve CGIL yerine, İngiltere ve Federal Almanya'daki TUC ve DGB çizgisini izlemelidir DİSK. Büyük burjuvazi CHP'yi bir iktidar seçeneği görmekte, kendi açısından haklı olabilir. CHP aracılığı ile de DİSK'i sınıf sendikacılığı ilkelerinden koparmak isteyişi de, kendi çıkarlarının mantıklı gereği. Burada ters olan birşey yok. Ters olan, bu gelişmenin "sınıf sendikacılığı" yaygaraları altında gerçekleştirilmesi, gerçekleştirilmek istenmesi. Bu yaygarayı da Ecevit'in "kene"leri çıkarıyor. Sermayenin biti kanıldır ama, burjuvazi pistir, ama keneleri nereye dek barındırır?

DİSK YIPRATILIYOR

Sermayenin bunca yoğun biçimde saldırıya geçtiği bir aşamada DİSK'in zayıflaması kime yarar? Kuşkusuz sermayeye. Bugünkü açık bunalım nasıl çözülürse çözülsün gerçek olan birşey var: DİSK, iki yıla yakındır sağlıksız bir gelişme içinde. DİSK üst yönetimi, bu sağlıksız gelişmenin baş sorumlusu. Birbirinden kopuk olmayan bir dizi olay DİSK'e olan güveni kemirdi durdu.

"MC'nin düşürülüp yerine halktan yana bir iktidar kuruluncaya kadar" süreceği 1976 Eylül'ünde ilan edilen "genel yas"ın bugün de yürürlükte olması gerek. Evet, ama yalnızca işlerinden atılan binlerce bilinçli işçi için geçerli bir "yas" bu.

"Başlattığı herşeyi başarıyla sonuçlandırdığı"yla övünen DİSK üst yönetimi, sonunda DİSK-KENT'i bir büyük sermaye grubuna sundu.

1 Mayıs olaylarına geliştе DİSK üst yönetiminin ortamı hazırlamadaki sorumluluk payı da örgütün saygınlığını, direnme gücünü azaltan bir olay. Daha niceleri sayılabilir. Özetlemek gerekirse, şu: Ekonomik ve demokratik mücadelenin en güçlü örgütü, en gereksinme duyulduğu bir dönemde yıpratılıyor, etkisizleştirilmek isteniyor. Bu gelişme, sermayenin, faşizmin ekmeğine yağ sürüyor.

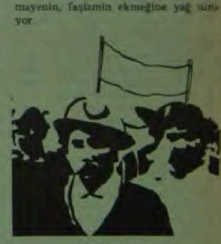

İŞÇİ SINIFI DİSK'E SAHİP ÇIKACAKTIR

DİSK üst yönetimi, başlattığı "DİSK-KENT konut kampanyası"nı başarıyla bitiremedi. Bu, milyonlarca lira değerindeki alanlarına ve DİSK'in saygınlığına ve güvenilirliğine maloldu. Ama "başlatılan" başka "şey"ler de başarısızlığa uğrayacak. DİSK, sınıf sendikacılığı ilkelerinden koparılamayacak, DİSK, sermayenin güdümüne sokulamayacak.

Çözüm? Çözüm, bugün birbirlerine en ağır suçlamaları yöneltenlerin dünün kader ortaklarını dışında aranmalı. Doğru sendikal mücadele anlayışında birleşenler, DİSK'in kuruluş ilkelerini benimseyenler, tabanın söz ve karar sahibi olmasını sağlamalı. Bu ilkenin yaşama geçirilmesini engelleyen antidemokratik işleyişler kırılmalı, kişiler tepeden kovulmalı.

İŞGÜZARLIK ADET OLUNCA

8 Ekim Pazar günü yapılacak DİSK Ankara Bölge Temsilcileri Meclisi toplantısı için 1. Bölge Temsilcisi Ali Kaya, TRT'ye bir yazı yazarak toplantıya muhabir ve kameraman gönderilmesini istemişti. Yazıda, "toplantımıza onur vermenizi..." deniliyordu.

Pazar günü muhabirle kameraman, ellerinde kamera, teypler ve ışık çantamyla toplantının yapılacağı salona gittiler. Çok uzun süreceğini düşündükleri toplantıyı dertli toplu biçimde nasıl yansıtabileceklerini konuşuyorlardı. Salona geldiklerinde bir görevli yollarını kesti. "Kimliğiniz?" "Basın..." "O halde basın kartınız!" Kameraman basın kartını gösterdi. Muhabir, hazı nedenlerle basın kartını henüz alamamıştı. Söyledi. TRT görevli kağıdı istediler. Muhabir, görevegiderken kendilerine böyle bir kağıt verilmediğini anlatmaya çalıştı. Bir kolaylık sağlamak için de, toplantıda bulunanlardan pek çoğunun kendisini tanıdığını söyledi, isim verdi. Görevli genç kararını kalmıştı. Onları kapının iç kısmında kimlik kontrolu yapan, DİSK'in avukatı olduğunu söyledikleri bir bayana götürdü. Ancak ikinci kontrolda kameraman da takıldı. Bayan avukat, basın kartını da yeterli bulmuyor, "sizi sokamam, polis olmadığınızı nerden bileyim?" diyordu. Basın kartı, tanıdık isimler, ellerindeki aletler hiçbiri tatmin etmiyordu bayan avukatı.

Muhabirle kameraman, TRT ekibinin gelmesinin, toplantının yansıtılması açısından onlar için önemli olduğunu, kendilerinin sokulmazsa çekip gideblecelerini söylemeye çalıştılar. Bayan avukat "sizi sokmayacağım" deyip duruyordu. "Anlaşılan, dedi muhabir toplantının yansıtılmasını istemiyorlar" Daha fazla ısrarı yersiz bularak çekip gittiler. Yolda birşey geldi aklılarına: o güne kadar belki bin toplantı izlemişlerdi ve daha önce yalnızca bir yerde bu akıllık gelmişti başlarına. Demirel'in toplantılarında. Demirel de TRT ekibinden görevli kağıdı istemiş. Yoksa basına açık olan, başka gazetecilerin girebildiği ve izlelik içerde yasa gereği "hükümet komiserlerinin" bulunduğu toplantılarda basın kartı bile sorulmazdı kendilerine. Hele hiçbir toplantıda kendilerine polis olmadığınızı ne bilelim?" denilmemişti.

YÜRÜYÜŞ'ÜN NOTU: Dergimizin 131. sayısında yer alan "Örgütlerde Faydacılık ve Tasfiyecilik Üzerine" başlıklı yazı, arkadaşımız İlhan Alkan tarafından yazılmıştır. Alkan'ın imzası, bir pikaj hatası sonucunda sayfadan düştüğü için yazı, dergide imzasız bir biçimde yer almıştır. Düzeltir, okurlarımızdan ve İlhan Alkan'dan özür dileriz.

BREJNEV: SOVYET TOPLUMU YENİ ANAYASA İLE GÜÇLÜ BİR SİLAHA KAVUŞTU

GEÇEN SAYI-MIZDA YENİ SOVYET ANAYASASI'NIN GENEL ÇİZ-GİLERİNDEN VE ÜLKE ÇAPIN-DA YAPILAN GENEL HALK TAR-TIŞMASI SIRASINDAKİ ÖNERİLER-DEN SÖZ ETMİŞ VE SBKP GENEL SEK-RETERİ LEONİD BREJNEV'İN 4 EKİM' DE YÜKSEK SOVYET'E SUNDUĞU RA-PORU AYRINTILARIYLA SUNACAĞI-MIZI DUYURMUŞTUK. AŞAĞIDA BU RAPORUN GENİŞ BİR ÖZETİNİ OKURLARIMIZA SUNU-YORUZ.

"...Yeni Anayasayı Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin 60. yıldönümü öncesinde kabul edeceğiz. Bu, ülke yaşamındaki en büyük iki olayın sadece zaman olarak aynı döneme denk düşmesi değildir. Bu olaylar arasındaki bağ çok daha derindir. Yeni Anayasa, Sovyet Devleti'nin ulmuş yıllık gelişiminin toplu bir sonucudur. Yeni Anayasa, Ekim Devrimi'yle ilan edilmiş olan düşüncelerin ve Lenin'in öğütlerinin başarıyla hayata geçirildiğini açıkça ifade etmektedir."

L. Brejnev daha sonra yeni Anayasa Taslağının tüm toplum katlarında geniş biçimde tartışıldığını, bu arada SBKP Merkez Komitesi toplantılarında iki kez ele alındığını belirterek şöyle dedi:

"Anayasa'nın hazırlanması, tartışılması ve kabulü dolayısıyla karşımıza çıkan önemli sorunların en dikkatli ve özenli bir şekilde ve tüm sosyalist demokrasi ilkeleri en sıkı biçimde gözetilerek çözümlendiğini kabul etmekte sanırım hakkıyız."

MEKTUPLAR VE ÖNERİLER: SOVYET İNSANININ ONAYI

Genel halk tartışmasının en önemli politik sonucu, Sovyet insanlarının "Evet, bu, beklediğimiz Anayasa'dır. Bizim kazanımlarımızı, emellerimizi ve umutlarımızı doğru olarak yansıtıyor, haklarımızı ve görevlerimizi doğru olarak belirtiyor. Elde edilmiş olanları pekiştirerek komünist kuruluşun daha da geliştirilmesi olanağını açıyor", demelerinden ibarettir.

"Sovyet insanlarından bitmez tükenmez bir sel halinde mektuplar geldi."

"Bu mektupların büyük çoğunluğunun karakteristiği yurtseverlik, partimizin ve Sovyet Devleti'nin izlediği politikanın onayla onaylanması, görüş ufkunun genişliği ve düşünce olgunluğu, kendine ve yoldaşlarına karşı büyük bir titizliktir. Toplantılardaki tartışmaları katılanlar gibi, bu mektupları yazanlar da çok çeşitli meslekler.den ve yaşlardan, uluslardan ve halk topluluklarından kişilerdi, komünistler ve partisizler, Anayasa taslağını gazetele ve özenle tahlil ediyorlar, taslak metninin iyileştirilmesi için kendi önerilerini ve toplumumuz yaşamının çeşitli yönlerine değinen özeki düşüncelerini ileri sürüyorlar."

"Böylesi konuşmalar ve mektuplar üzerinde düşünmek insan şöyle bir sonuca varıyor: Bunlarda asında sosyalizmin büyük bir zaferi yansımaktadır-kendini devletten ayırmayan, devletin ve ortak halk çıkarlarını kendi ana meselesi sayan yeni insan."

"Ekim Devrimi'nden kısa bir süre sonra V.İ. Lenin'in belirttiği gibi, ekonomi düzeninin hiçbir devlete ait herşeye karşı değerli bir güvenceliği sırası bırakılışın anamsayalım. Vladimir İlyiç şöyle diyordu: 'Bonu ortadan kaldırmak, yalnız Sovyet egemenliğinin gücü dahilinde olan ama uzun bir süre ve çok büyük azim isteyen çok zor bir görevdir.' (Bütün Eserleri, cilt 36, s. 184).

"Ve Sovyet egemenliği bu görevi gerçekleştirdi. Bunun en açık kanıtı, yeni Anayasa taslağının görüşülmesi sırasında emekçilerin gösterdiği büyük etkinlikler. Güvenle ve gururla diyebiliriz ki: Tüm Sovyet halkı, kendi devletinin Anayasası'nın gerçek yaratıcısı olmuştur."

"Gücelikle, gelen önerilerin en büyük bölümünün sosyalizmde emeğin rolü gibi çok önemli bir konuya değindiğini belirteyim. Yoldaşlar bir emekçi toplumu olan toplumumuzun niteliğinin Anayasa'da daha açık şekilde gösterilmesini öneriyorlar."

"Bu önerinin derin bir anlama sahip olduğu düşüncesi akla geliyor. Sovyet toplumu, yalnızca emekçi sınıflardan ve toplumsal gruplardan oluşmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurularak Anayasa'nın 1. maddesinde Sovyet genel halk devletinin işçi, köylü ve aydınların, ülkenin tüm ulus ve halk topluluklarının emekçilerin iradesini ve çıkarlarını ifade ettiği hususunun kaydedilmesi önerilmiştir. Aynı zamanda, her halde, Anayasa'da yalnızca SSCB'nin politik temelini ve yalnızca ekonomik sisteminin temelini değil, aynı zamanda devletimizin toplumsal temelini de belirlemeye ilişkin diğer bir öneriyi de kabul etmek gerekebilir. İşçi sınıfının, kolhoz köylülerinin ve halk aydınlarının bosulmaz birliği şimdi ülkemizde böylesi bir temeli oluşturmaktadır ve bunu açıkça söylemek gereklidir."

"Yoldaşlar SSCB ekonomik sisteminiz temeline ilişkin maddede yer alan bir formülün açıklığa kavuşturulmasını, devlet ve kolhoz-kooperatif mülkiyetinin bu temeli oluşturduğu hususunun daha açık şekilde belirtilmesini de önerdiler. Bu doğrudur. Aslında üretim araçları üzerindeki sosyalist mülkiyetin bu iki biçimi, halk ekonomimizin karakterini ve Sovyet toplumunun işçiler ve köylüler olmak üzere iki dost sınıfa ayrılışını belirlemektedir. Böylesi bir açıklama öngörülmüştür."

"Emekçi topluluklarının rolü ve önemine ilişkin madde konusunda da birkaç bin öneri geldi. Bu önerilerin yazarları, emekçi topluluğunun özellikle üretimin ve toplumsal kalkınmanın planlanması, personelin eğitimi ve yerleştirilmesi, işçilerin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi, uzmanlık derecelerinin yükseltilmesi, emeğe komünist davranış eğitimi gibi alanlardaki görev ve haklarının Anayasa'da daha geniş şekilde yansıtılması dileğini ifade ediyorlar. Bunu da kabul etmek gerekir."

"Toplumun hem ekonomik, hem politik ve hem de manevi tüm yaşantısı emekçi topluluğunda, onun parti, sendika, Komsomol örgütlerinin çalışmasında yatar. Aslında bu, sadece ekonomik değil, aynı zamanda politik organizasmanın ilk hücresidir. Bu nedenle, emekçi topluluğuna ilişkin maddeyi, Anayasa'da politik sistemimize ayrılmış olan I. Bölüme koymanın daha iyi olacağı görüşünde olanlar da haklıdır."

"Toplum yararına olan çalışmadan her türlü sapmanın sosyalist toplum ilkeleriyle bağdaşmayacağı hususunun Anayasa'da belirtilmesine ilişkin olarak birkaç öneri alındı. İnsanlar, devamsız işçilerin, çalışmaların kazanmak isteyenlerin şiddetle cezalandırılmasını istiyorlar. Bu haklı düşünceleri desteklememek olanaksız."

"Pekçok yoldaş, yurttaşların halk servetini koruma, halkın kollektif çalışmasının meyvesi olan ve tüm toplumumuzun kalkınmasına temel teşkil eden sosyalist mülkiyetimizi koruma görevinin Anayasa'da ayrıca belirtilmesi gerektiğini yazıyorlar. Emekçilerin bu konudaki düşüncesini kabul eden Anayasa Komisyonu, Anayasa'nın gerekli maddesine yeni bir ek getirmeyi öneriyor."

SOSYALİST DEMOKRASİNİN GELİŞTİRİLMESİ

"... Genel halk tartışması, sosyalist demokrasinin daha da geliştirilmesine yönelik olarak taslakta yer alan bir dizi maddenin mükemmelleştirilmesi olanağını verdi."

"Birçok yoldaş ve bu arada yerel Sovyetlerdeki halk vekilleri, seçmen yönergelerine* ilişkin yeni bir maddenin Anayasa'ya dahil edilmesini öneriyorlar. Seçmen yönergeleri, halkın en çeşitli gereksinimlerini ifade eder, çeşitli emekçi gruplarının ve bütün olarak toplumun somut çıkarlarını yansıtır. Bu nedenle yönergelerdeki dilekelerin yerine getirilmesi Sovyetlerin ve Sovyetlerdeki halk vekillerinin çalışmalarının önemli bir bölümüdür. Yalnızca son iki yılda, 7500 binden fazla seçmen yönergesinin yerine getirildiğini belirtmek yeterlidir. Sosyalist demokrasinin gerçek belirtilerinden biri budur. Ve seçmen yönergelerinin gerçekleştirilmesi için yalnızca halk vekillerinin değil, aynı zamanda işletme, kolhoz, inşaat ve kuruluş yöneticilerinin de gerekli dikkati göstermeleri gerekir."

"Emekçilerin, devletimiz yaşamının demokratik esaslarının daha da geliştirilmesine ilişkin diğer bir dizi akıllı ve doğru önerilerini de hesaba katmak söz konusudur. Örneğin pekçokların da önerdiği gibi, herhangi bir yurttaşın kural olarak aynı anda ikiden fazla Sovyet'e seçilemeyeceği hususu kaydedilmelidir. Bu, devlet organlarımızı daha güçlerin akmasına, devlet işlerinin yönetimine katılan kişi sayısının artmasına yardımcı olacaktır."

Brejnev çeşitli düzeylerdeki Sovyetler'e seçilme yaşı konusundaki çok çeşitli önerilere ve tartışmalara değindikten sonra bu konuda şunları söylüyordu: "Bu nedenle SSCB Yüksek Sovyeti dışındaki tüm Sovyetlere seçilmek için yaş sınırı 18 olarak saptanabilir. Devlet çapında niteliği olan en sorumlu kararlar SSCB Yüksek Sovyeti tarafından alındığına göre, bu Sovyete seçilme hakkı yurttaşlara 21 yaşından itibaren verilebilir."

"Çok sayıdaki konuşma ve mektupta, yönetim organlarının ve görevli kişilerin Sovyetler ve halk önündeki sorumluluğu ve hesap verme gerekliliği ilkesinin daha sıkı bir şekilde yaşama geçirilmesi gerektiği düşüncesi ifade edilmektedir. Bu konu, yürütme komitelerinin, halk vekillerinin ve seçimle iş başına gelen diğer görevlilerin gerek Sovyetler, gerekse emekçi toplulukları ve yurttaşların oturdukları yerlerdeki toplantılarında sistemli olarak hesap verme yükümlülüklerini belirten gerekli maddelerde tamamiyle göz önüne alınabilir."

Brejnev Anayasa Taslağı'nda devlet organlarının örgütlenmesi ve etkinliği konusundaki düzeltmeler hakkında şunları söylüyordu:

"Bazı yoldaşlar, birlik cumhuriyetlerinin, özerk cumhuriyetlerin ve yerel Sovyetlerin kendi toprakları üzerinde komple ekonomik ve toplumsal gelişmenin sağlanması konusundaki yetkilerinin daha belirgin biçimde belirtilmesini istiyorlar. Bu kabul edilebilir. Anayasa'da bakanlıkların ve genel müdürlüklerin gerekli dalların durumundan doğan sorumluluklarından yeterince düzenli biçimde söz ediliyor. Ve her halde, nereye bağlı olduğuna bakılmaksızın belirli bir toprak üzerindeki işletmelerin ve sosyo-kültürel kuruluşların çalışma bağlantısını ve koordinasyonunu, gelişme bütünlüğünü sağlayan taşradaki organların görevlerinden de aynı açıklıkla söz etmek doğru olacaktır.

"Özellikle bakanlıkların ve devlet komitelerinin, yerel egemenlik organlarının yetkilerine, mahkemeye, hakem mahkemesine ve savcılığa ilişkin diğer bazı maddeler de yurttaşların istekleri göz önüne alınarak açıklığa kavuşturuluyor."

İyiniyetli olmalarına karşın, Anayasa'nın hukuksal statüsünü gereği gibi değerlendirmeyen önerilerden sözeden Brejnev, daha sonra başka bir konuya geçti.

"İzninizle, Anayasa Komisyonu'nun esas itibariyle yanlış olarak kabul ettiği önerilerden söz etmek istiyorum."

"Bazı öneriler, açıkça ileri gidiyor, yeni Anayasa'nın gelişmiş bile olsa, komünist değil sosyalist bir devletin Anayasası olduğunu hesaba katmıyor. Ülkemizde "Herkesten yeteneğine, herkese emeğine göre" şeklindeki sosyalist ilke yürürlüktedir. Çağdaş ekonomik gelişme ve insan bilinci düzeyinde bu ilkeyi atlayıp geçmek olanaksızdır. Örneğin herkes için aynı iş ücreti ve emekli maaşı uygulamasına ya da iş ücreti ve emekli maaş miktarının işçilerin uzmanlığının ve işin niteliklerini hesaba katmaksızın sırf iş süresi esas alınarak belirlenmesine ilişkin öneriler bu nedenle kabul edilemez."

"...Bu nedenle bizim görüşümüze göre, devletin ve kolhozların yurttaşlara eve bitişik bahçe ekonomisi uygulamasında yardım edeceklerine ilişkin hususun Anayasa'da belirtilmesini öneren yoldaşlar haklıdır."

GELİŞMİŞ SOSYALİST TOPLUMDA ULUS SORUNU

"Bilindiği gibi SSCB'de yeni bir tarihsel insan topluluğu olan Sovyet halkı doğmuştur. Bazı yoldaşlar gerçekte bunlar pek azdır- bundan yanlış sonuçlar çıkardılar. Onlar, Anayasa'ya tek bir Sovyet ulusu anlayışının konmasını, birlik cumhuriyetlerinin ve özerk cumhuriyetlerin ortadan kaldırılmasını ya da birlik cumhuriyetlerinin SSCB'den çıkış haklarından ve dış ilişkiler haklarından yoksun bırakılarak egemenlikleri-

Sovyet insanları tüm sorunları çözerek sınıfsız toplumu kurmakta

nin şiddetle sınırlandırılmasını öneriyorlar. Milletler Meclisi'nin kaldırılması ve tek meclisli bir Yüksek Sovyet kurulması önerileri de aynı doğrultuda bulunuyor. Bu önerilerin yanlışlığının ortada olduğu düşünülmeyen Sovyet halkının sosyo-politik birliği, hiç de ulusal farkların ortadan kalkması anlamına gelmez. Sosyalizmi kuran bizler, Lenin'in ulus politikasını sürekli olarak izlememiz sayesinde aynı zamanda tarihte ilk defa olarak ulus sorununu da başarıyla çözümledik. Sovyet halklarının dostluğu bozulmaz, komünist kuruluş sürecinde bu halkların yakınlaşması, manevi yaşamlarının karşılıklı olarak zenginleşmesi sarsılmaz biçimde ilerliyor. Ancak biz, eğer ulusların yakınlaşmasına ilişkin bu nesnel süreci yapay olarak hızlandırmaya başlarsak tehlikeli bir yola girmiş oluruz. V.I. Lenin, bundan sıkıntı kaçınmayı öğütlerdi ve biz de onun öğütlerinden vazgeçmiyoruz."

"Yerel Sovyetlerin yetki süresini iki buçuk yıl olarak saptayan madde üzerinde sarsetli bir tartışmaya neden olmuştu. Halkvekillerini görevlerini daha iyi benimseyebilmesi ve daha etkili çalışabilmesi için bu süreyi beş yıl olarak belirleme konusunda oldukça fazla öneri geldi. Ancak bu durum, Sovyetlerde devlet yönetim okulundan geçen mekçi sayısını büyük ölçüde azaltabilirdi. İki buçuk yıl için seçilen bir halkvekili eğer iyi çalışırsa, ikinci kez aday olmasını ne engelleyebilir? Bu zaten yapılıyor da. Halkvekillerinin yarısından fazlası ikinci kez seçiliyor ve bu da Sovyetlerin çalışmasındaki sürekliliğin korunmasına yardımcı oluyor. Bize kalırsa bu maddeyi değiştirmek gereksizdir."

"Devlet görevlerinin doğrudan doğruya parti organlarına ve yasama kuvvetinin SBKP M.K.'na verilmesine ilişkin önerilerin yer aldığı metinler de geldi Anayasa Komisyonu'na. Bu öneriler toplumumuzda partinin rolüne ilişkin anlayışta karışıklık yaratmaları ve Sovyet egemenlik organlarının önemini ve görevlerini müphemleştirmeye çalışmaları bakımından çok hatalıydı."

"...Yoldaşlar, Anayasa taslağının tartışılması, çoğunlukla taslak metninin çözümlenmesinin çok dışına çıktı. Bu tartışma, yaşantımızın Sovyet insanlarını heyecanlandıran en önemli sorunlarına ilişkin samimi ve gerçekten ülke çapında bir konuşma haline dönüştü. Emekçi toplulukları ve tek tek yurttaşlar, devlet organlarının ve toplumsal örgütlerin etkinliklerinin çeşitli yönleri konusunda hakkı ve çoğunlukla da ısrâdı eleştirilerini ifade ettiler, çalışmanın iyileştirilmesi ve mevcut eksikliklerin ortadan kaldırılması konusunda önlemler önerdiler."

"... Ve genel olarak şunu söylemek gerekir ki, düzenin çığnendiği yerlerde üretimde, devlet ve toplum yaşamında gerekli düzenin yeniden kurulması toplumumuzun gelişmesinde büyük bir kaynaktır. İşte ihmalkarlık, sosyalist mülkiyeti israf etme, işe ve insanlara biçimsel-bürokratik davranışlarda bulunma gibi olayların son yerden bizler ülkenin ilerlemesine, tüm halkın yaşamının iyileştirilmesine kat kat hız kazandırmış oluyoruz."

"Pekçok mektuplarda ve konuşmalarda halk denetiminin daha da güçlendirilmesi ve mükemmelleştirilmesi meselesi ortaya konuyor. Bu doğrudur. Özellikle, yeni Anayasa'ya kabulü öngörülen SSCB'de Halk Denetimi Yasası buna hizmet etmektedir."

Brejnev, toplum yararına çalışan kişilerin ve üretim alanındaki önci işçilerin ödüllendirilmesi ile ilgili önerilere değindikten sonra şöyle konuştu:

"Bizim görüşmüze göre, muharebelere katılmış olan Büyük Anayurt Savaşı mahalleri ve özellikle bugün emekli olanlar için yaşam koşullarının daha da iyileştirilmesi konusundaki önlemlere ilişkin öneriler büyük önem taşımaktadır. Büyük Anayurt Savaşı'na katılanlara daima özen gösteren Parti ve Sovyet Devleti, bu planda epey iş başarmıştır. Savaşların en ağırında Vatanımızın özgürlüğünü ve bağımsızlığını savunanlara daha başka avantajlar sağlamak için ek para kaynakları bulunabilir mi? Hence evet."

BURJUVA DÜNYASININ TEPKİLERİ

"Yeni SSCB Anayasası burjuva basınının ve kapitalist dünyadaki öteki yığınsal haberleşme araçlarının da dikkatinden kaçmadı. Bunların bazıları belgenin içeriği hakkında az ya da çok nesnel bilgiler verdiler."

"Bir dizi batılı gazete, yeni SSCB Temel Yasası'nın Sovyetler Birliği'ndeki demokrasi gelişiminin geleceğini, yurttaşların ve toplumsal örgütlerin haklarının genişletilmesini ve bunların gemel devlet politikası üzerinde artan etkilerini gösterdiğini belirttiler."

"Kapitalist ülkelerin devlet ve politika adamları ve basını, Anayasa'nın dış politika ile ilgili bölümünde Sovyetler Birliği'nin barış ve halklar arasında işbirliği meselesine bağlılığını devlet hukuku şeklinde sağlama bağlaması olgusunun önemini fakl ediyorlar. İngiliz 'Financial Times', Anayasa taslağını 'tarihsel bir belge' olarak tanımladı. Batı Alman 'Suddeutsche Zeitung', taslağın 'çok büyük anlamı' olduğunu açıkladı."

"Sovyet Devleti'nin kuruluşundan bu yana binlerce kez gördüğümüz anlamlı emperyalist propaganda yöntemleri tahlosu tekrarlandı. Kahramanlıklarla dolu olan tarihi, parlak ve çok çeşitli kültürü, dünyadaki en yüksek eğitim düzeyi, çok sayıdaki ulus ve halk topluluklarının verimli ve dostça yaratıcı yaşamları ile büyük ülkemiz onlar için ne ifade eder ki! Bütün bunlar 'psikolojik savaş' uzmanlarını çok az ilgilendiriyor. Onların tek amacı var: Sosyalizmin insanların akıllarını etkilemesini engellemek, çeşitli araçlarla sosyalizme karşı güvensizlik tohumları ekmek."

"Özellikle Sovyet yurttaşlarının hakları, özgürlükleri ve görevleri hakkındaki maddeler öfkeli saldırılara uğradı."

"Kuşkusuz bunun da kendine göre bir mantığı var: Kapitalist dünyanın bazı tanınmış temsilcileri son zamanlarda sosyalist ülkelere açılan ideolojik kampanyanın başlıca yönelimi olarak özellikle insan haklarına 'özen' konusunu seçtiler. Ama Sovyet Anayasası'nı eleştirenler burada hiç de gıpta edilmeyecek bir durumla düştüler. Yurttaşların sosyo-ekonomik ve politik hak ve özgürlükleriyle bu hakların gerçekleştirilmesine ilişkin somut güvencelerin, Anayasamızın taslağında hiç bir yerde ve hiç bir zaman olmadığı kadar geniş, açık ve tam olarak tesbit edilmiş olması gerçeğinden kaçamadılar."

"SSCB Anayasası taslağına göre yurttaşlık hakları sosyalist toplumu ve devlete karşı kullanılmamalıdır -Avusturya Gazetesi 'Salzburger Volksblat' bunun 'Sovyet yurttaşlarının hiç bir hakkı olmadığı anlamına geldiğini' açıklıyor. Görüşmemize göre bu!"

"İtalyan 'Corriere Della Sera' ise taslağın Sovyet yurttaşlarının SSCB Anayasası'nı, Sovyet yasalarını gözetme, sosyalist toplumluk yaşantısının kurallarına saygı gösterme yükümlülüklerinden söz etmesini hoş karşılamıyor. İtalyan tekellerinin organı, 'bütün bu sınırlamaların gerçekte yurttaşlık haklarının gerçekleştirilmesini, hiç olmazsa bizde anlaşıldıkları biçimde gerçekleştirilmesini hiçe indiriyor..." diye ilan ediyor."

"Sınıf düşmanlarımızın görüşüne göre galiba SSCB'li yurttaşlarına tek bir 'hak'-emperyalizm için Sovyet Devleti'ne, sosyalist düzene karşı savaşma hakkı verilmelidir. Ama biz Anayasamızı eleştiren bu kişileri dış kuruluşuna uğratmalıyız: Sovyet halkı hiç bir zaman onların isteklerine uymayacaktır!"

"Taslağın, SBKP'nin Sovyet toplum yaşamındaki rolünden bahseden maddeleri de burjuva yorumcuların çoğunluğunun hoşuna gitmedi. Bunun sözde 'Komünist Partisi diktasının ilanı', 'partinin devlet üzerindeki egemenliği', 'parti ve devlet organlarının tehlikeli şekilde birbirine karışması', 'parti ve devlet arasındaki farklılıkların ortadan kalkması' olduğunu söyleyerek gürültü kopardılar."

"Bu hususta ne söylenebilir ki? Bu saldırıların nedenleri anlaşılır niteliktedir. Komünist Partisi - Sovyet halkının savunucusu, onun en bilinçli ve halktan ayrılmayan en ilerici parçasıdır. Partinin, halkın çıkarlarından başka hiç bir çıkarı yoktur. Partiyi ve halkı birbirine düşürmeye, 'parti diktası'ndan söz etmeye çalışmak, kalbi insan organizmasından ayrı düşünmekle aynı şeydir."

"Daha önce de belirttiğim gibi Komünist Partisi SSCB Anayasası çerçevesinde faaliyette bulunur. Ama burjuva eleştirmenlere göre mesele böyle değildir. Onlar sürekli olarak ülkemizi, sosyalist düzenimizi zayıflatmaya çalışmayı, komünist ideallerimizin gerçekleşmesini önlemeyi düşlediklerinden Partinin Sovyet toplumundaki rolünü azaltmak istiyorlar. Komünist Partisi'nin rolü, Sovyet insanlarının komünizm kuruculuğunun en karışık ve en çok sorumluluk gerektiren sorunlarını çözümlemeleri ölçüsünde daha da artacaktır. Ve bu sosyalist demokrasinin sınırlanması ile değil, Partimizin programına uygun olarak daha da geliştirilmesi ile sonuçlanacaktır."

"SOLCU" BATILI ELEŞTİRMENLER

"... Bir husus daha var. Batılı eleştirmenlerden bazıları yeni Anayasamızı 'solcu'luk' yönünden hücum ediyorlar, taalak hazırlayıcılarının sözde komünizmde devletin ortadan kalkmasına ilişkin Marksist öğretiye yeterince bağlı olmadıkları hakkında kuramsal fikirler atıyorlar ortaya."

"Kapitalist ideologların, sosyalist devletimizin bilimsel sosyalist öğretiye uygun olarak gelişmesine bu derece önem göstermeleri çok dokunaklıdır kuşkusuz. Ama, doğrusunu söylemek gerekirse onların bu kaygıları yersizdir. Gelişme özellikle, Marksist klasiklerin öngördükleri ve partimizin temel belgelerinde belirttiği yönlerde olmaktadır."

"Burjuva kampından olan eleştirmenler (açıkça söylemek gerekirse uluslararası işçi hareketi saflarındaki arkadaşlardan bazıları da bunlar arasındadır) en önemli şeyi - devletimizin ve toplumsal gelişmemizin diyalektiğini görmüyorlar ya da görmek istemiyorlar. Kısacası, sosyalist demokrasinin gelişmesiyle devlet yapımızın kademeli olarak komünist toplum özerkliğine geçiş gerçekleşiyor. Kuşkusuz bu uzun süreli bir süreçtir ama sürekli olarak gelişmektedir. Yeni Sovyetler Birliği Anayasası'nın komünist kuruculuğun bu önemli amacına hizmet edeceğinden eminiz."

1977 ANAYASASI: GELİŞMİŞ SOSYALİZMİN YAŞAM YASASI

"Yoldaşlar! Yeni Anayasayı halkı olarak gelişmiş sosyalist toplumun yaşam yasası olarak niteliyorlar."

"...Sovyet egemenliğinin daha ilk yıllarında Lenin'in geleceği görerek sosyalist kuruculuk perspektifi ve sosyalist kuruculuğun amaçları olarak 'hazır', 'tam' ve 'gelişmiş' bir sosyalizmden söz ettiğini ve yazdığını anımsatacağım."

"Şimdi bu amaca ulaşıldı. Sovyetler Birliği'nin ve ardından gelen kardeş ülkelerin deneyimi sosyalizmin temellerinin atılmasının, yani sömürgeci sınıfların ortadan kaldırılmasının, toplumsal mülkiyetin halk ekonomisinin bütün sektörlerine yerleşmesinin henüz doğrudan doğruya komünizme geçişe başlama olacağını vermediğini gösterdi. Sosyalizm zaferini kazanan belirli gelişme aşamalarını geçirmelidir. Yalnızca gelişmiş sosyalist toplum, komünist kuruculuğa başlama olanağını sağlar. Artık sosyalizmi geliştirmeye ve mükemmelleştirmenin esaslarını oluşturmaktan daha karışık ve daha sorumluluk isteyen bir görev olmadığını biliyoruz."

"YARIN BUGÜNDEN KURULUR"

"Kısacası, sosyalizmi kuran ülkeye özgü koşullar ne olursa olsun sosyalizmin öz temelinde mükemmelleştirme aşaması, olgun ve gelişmiş sosyalist toplum aşaması sosyal reformların zorunlu bir halkası, kapitalizmden komünizme geçiş yolunda uzun bir gelişim kuşağı olarak ortaya çıkar. Gelecek bugünün sınırları dışında değildir. Gelecek bugünde yer alır. Ve bugünün sorunlarını çözümlerken, aşamalı olarak yarınki güne başlıyoruz."

"Deneyimimizin gösterdiğine göre, sosyalist toplumsal ilişkilerin tam zaferinin sonuçlarından biri proletarya diktatörlüğü devletinin giderek genel halk devletine dönüşmesidir. Bugün Sovyetler Birliği, Ekim Devrimi'yle doğan devletin doğal gelişim aşamasıdır, olgun sosyalizme özgü bir aşamadır. Buna bağlı olarak devlet organlarının görevleri, yapıları, işlevleri ve etkinlik düzenleri de toplumun ulaştığı gelişime evresine uymalıdır."

"Yeni SSCB Anayasası böyle bir uygunluğu sağlıyor. Kabulinden sonra halkı olarak, ülkemizi partimizin ve halkımızın yüce ideallerine yaklaştıran önemli bir iş daha yaptığımızı söyleyebiliriz."

"Anayasa taslağının tartışılması Komünist Partisi'nin çevresinde birleşen sınıfların ve toplumsal grupların, ulusların ve halk topluluklarının Sovyet toplumunun bütün kuşaklarının birliğinin ne derece sağlam ve hayat verici olduğunu bir kez daha gösterdi."

Brejnev sözlerini, yeni Anayasanın Sovyet halkını yeni ve güçlü bir silahla donatacağına güvendiğini ifade ederek tamamladı.

** Yönergeler, Sovyet yurttaşlarının her düzeydeki yöneticilerinden yerine getirilmesini istedikleri ilkeleri kapsayan metinlerdir*

Savaş Yapma

ertuğrul özkök

Sloganlar dinamik öğelerdir. Bir anlamda bitkiler gibidirler. Kültürlere ve zamana bağlı bir değişim dinamikleri vardır. İçleri kolayca boşalabilir. Ve üzerlerine parazitlerin yerleşmesine uygun bir yapıya sahiptirler. Bu nedenle üzlerinin dolu tutulması gerekir. Bu da sloganların pratikte gerçek yansımasını bulmasına bağlıdır. Böyle olmazsa sloganlar boş kutulara dönerler. İçine ne dolarsa onu taşırlar. Kitlelere yayılmış sloganlar da bu tehlikeyi taşırlar beraberlerinde. Üzerlerine parazitler kolayca yerleşebilirler. Bir bakarsınız kitlelerin özgürlük istemlerini dile getiren sloganlar bir bluejean firmasının reklam panolarında büyük harflerle yazılmıştır.

Bakınız 1960 sonlarının barışçı çağrısı "savaş yapma barış yap" Türkiye yi ziyaret eden Yunan iş adamları heyetinin başkanı Lazaros Efraimoğlu'nun ağzında ne hale geliyor: "savaş yapma, ticaret yap". Konukları ağırlayan İzmir Ticaret ve Sanayi Odası Temsilcileri de iki ülke arasında dostluk ve ticaretin önemini vurguluyorlar.

"Savaş yapma, ticaret yap" anahtarının ardında yatan ne? Yunan sanayi ve ticaret çevreleri, başka deyişle Yunan egemen çevreleri savaş istemiyor. Bizimkiler de hep bir ağızdan, biz de istemiyoruz diyorlar. Peki savaşı kim istiyor? İki ülkenin halkı mı?

HALKLARI BİRBİRİNDEN UZAKLAŞTIRMA POLİTİKASI

Sisam adası kıyılarımızın dibine kadar sokulmuş adalardan birisi. Ege'deki binlerce adadan birisi bu. Bu adalar ki Yunan halkıyla aramızda dostluk köprüsü kurma yerine bizi birbirimizden uzaklaştırmaktadır. Kişiliğimizin oluştuğu eğitim yılları boyunca, tarih ve coğrafya kitaplarımızın, yüreğimize bir taş gibi oturttuğu "milli acılardır" her biri. Öylesine içimize zorla sokulmuş acılar ki, tarih kitaplarının o sayfalarını okumak bile istemezdik.

Halklar arasındaki uzaklıkların metrelerle ölçüldüğü dönemler geride kaldı. Bazen yüzyıllar boyu aynı topraklar üzerinde aynı "yangın" paylaşmış halkların aralarına çekilen yapay duvarlar, yüzyılların, kilometrelerin ve öteki coğrafi koşulların yapamadığını bir anda gerçekleştirmektedir. Bu halklar birbirlerinden uzaklaştırılmaktadırlar. Birbirlerini dolayısız tanımlanamaz klarsalınmaktadır ellerinden. Birbirini dolaylı tanımak da bir anlamda tanımamaları demek değil midir?

Lemnos adası da böylesine halkı bizden zorla uzaklaştırılmış Ege adalarından birisi. Lemnos'u Lemnos yapan yalnızca bağları ve şarabı değil. Demircilerin ustası Hephaistos'un tanrılar evreninden serbest düşüşle yere çakıldığı yerdir aynı zamanda. Tanrılar tanrısı Zeus karşısıyla kavga ederken araya giren oğlu Hephaistos'u bacağından tutup fırlattığı yer yüzüne fırlatır. Hephaistos usta da Ege' deki bu küçük adaya düşer ve bacağı kırılır. Kimbilir acısından çıkardığı sesler bizim kıyılarımızdan bile duyulmuştur belki. Ama bu çığlıklar yine de Hephaistos ustayı Zeus'un emrinde çalışmaktan alıkoymamıştır. Prometheus'u Kafkas dağındaki o iskence kayasına çıkarıp bağlayan o değil midir?

Demiri işleyip, ona biçim veren Hephaistos ustanın bunu isteyerek mi, yoksa bir yazgı olarak mı kabullendiğini bilemeyiz. Ama bilinen bir şey var. O da, 20. yy.ın sonunda halkların bölgelerinde kendilerine sunulan menileri bir yazgı olarak kabullenmelerinin önlenmesi gerği.

DOSTLUĞUN YOLU

İki ülke arasında gerçek dostluğa giden yol, ticari ilişkilerden başlamıyor. "Savaş yapma, ticaret yap" ise göstermelik. Onun aslı, "hem savaş yapar gibi görün, hem de ticaret yap". Ticari ilişkiler kişisel çıkarlar üzerine kurulduğundan ve nicelik olarak küçük bir çevreyi ilgilendirdiğinden dinamik bir yapıya sahiptirler. Çabuk uyum sağlarlar. Ancak sıcak savaş dönemlerinde göstermelik ilişki kopuklukları olabilir. Bunun dışında bu çevrelerin ilişkileri devamlıdır. Ama genel olarak eğitim sistemlerinin, özellikle de tarih kitaplarının ağırlığı altında ezilen halkların birbirlerine karşı duyguları ne yazık ki bu denli kolay değişemiyor. Kendilerinden kilometrelerce uzaktaki halkları, giyiminden müziğine ve şiirine, romanına, yaşam biçimine dek tanıyan bu iki halk birbirini ancak, harcını kin ve nefretin oluşturduğu bir mitler duvarındaki yansımalarından tanıyabiliyor. Hem de aynı mitler boyunca görüyoruz kendimizi. Ağzı bıçaklı Rum, ağzı bıçaklı Türk, İzmir'i yakan Rum İzmir'i yakan Türk, kadınların ırzına geçen Rum, kadınların ırzına geçen Türk. Aslında ırzına geçilen iki ülkenin halkıdır. Ve bunu yapan biraz da tarih kitaplarımız ve ona egemen olan düşüncedir.

KARŞILIKLI YÜREKLİLİK

Aradaki mitler yıkılmalı. Türk ve Yunan halkının birbirlerini dolayısız, olduğu gibi tanımalarını engelleyen bu mitler duvarının yıkılması gerekiyor. Bu mitlerin çektiği duvar, iki ülke halkını ayıran sınırlar, bizim "milli acımız" 12

Yunan sinema sanatçıları Türkiyeli meslektaşlarından destek bekliyor

(ASSA) Yunanlı sinemacılar geçtiğimiz Eylül ayı içinde Selanik'te düzenlenen Uluslararası 17. Selanik Film Şenliği'ne ilgili olarak tüm dünyadaki meslektaşlarına birer yazı göndererek Yunan hükümetinin yeniden iktidardaki başkanlığını ele geçirdikten ve hükümeti kurduktan sonra Türkiye'de Sinematek Derneği ve 8½ Haber sitesine da bir çağrı gönderdi. Yunanlı sinemacılar bu birkaçı ülke arasında sinema alanında bir dayanışmaya girilmesini istediler. Aşağıda Yunan Sinema örgütlerinin buyazısını sunuyoruz:

Yunan sineması tehlikede. Son on yılda yapım sayısında korkunç bir düşüş oldu. Yeterli önlemle alınmazsa Yunan sinemasının sonu yakındır. Bu koşullarda 17 yıldan bu yana Selanik'te düzenlenmekte olan Yunan Sinema Şenliği bu yıl gerek konuçlarını bu konuda tartışmak, gerekse yaratıcı ve yorumcularla destek olmak açılarından özel bir önem taşımaktadır.

"1975 ve 76. yıllarında şenlik, En düşük Bakanlığı ile çeşitli profesyonel sinema dernekleri arasındaki bir anlaşma sonucu oluşturulan bir yönetmelik uyarınca düzenlenmişti. Bu yıl ise, hükümet sansürü bir dayatma olarak değil, bileceğiniz bu değişiklikleri onaylama olanağınız bulunmamamıştır.

— Düzenleme komitesinin beş üyesinin seçimi işlemi sinema alanındaki birlik vedernekler tarafından yapılırken, bu yıl üyeler hükümetçe atanmıştır.

— Jüri başkanının seçimi: Son değişikliklere göre jüri üyeleri tarafından seçilmesi gerekirken hükümetçe atanmıştır. Böylece hükümet harhangi bir ödülü veto etme olanağına kavuşmaktadır.

— Ve nihayet filmlerin seçimi: Yönetmen ve yapımcıları ortak kararı yerine yeni yönetmelikte yalnızca yapımcının kararının geçerli sayılması.

Böylesi önlemler şenlik ve bunun da ötesinde tüm olarak Yunan sinemasını doğrudan ve kesin bir kontrol anlamını taşımaktadır.

Bu nedenle, tüm sinema örgüt ve birlikleri sözkonusu Yeni Yönetmeliği reddederek, 1977 Yunan Sinema Şenliği nin yürüklikteki yönetmelik uyarınca düzenlenmesinde diretme kararı almışlardır. Ortaklaşa alınan bu kararın ardından:

— 8 konulu filim ve 25 kısa filim bu hükümet yenilgisinden çekilmiştir.

Ticaret Yap

TİCARET DOSTLUĞUN BİR ÖGESİ DEĞİL. AMA DOSTLUĞUN AYRILMAZ BİR ÖGESİ VAR. BİRBİRİNİ TANIMA. HALKLARIN BİRBİRLERİNİ TANIMALARIYSA, BİR ANLAMDA KÜLTÜRLERİNİ TANIMALARIDIR.

adalar ve Yunan halkının "milli acısı" Küçük Asya bozgunundan çok daha önemli. Zaten bu tarihsel acıları da Ege toprakları üzerinde yerleşmiş bir mitler evreni boyunca değerlendiriyoruz. Birimizin bağımsızlık savaşı ötekinin tarihsel acısı oluyor. Mitlerin yıkılması iki tarafta da tarih kitaplarının yeniden yazılmasından başlıyor. Tarihlerin yeniden yazılması o denli kolay değil. Çünkü o tarih kitaplarında bir sınıfın egemen düşüncesi yatıyor. Çünkü yıkılan mitler beraberlerinde, uçları Ege'nin tanrılar evrenine dek uzanan ulusal gururları da yıkacak. Emperyalizmin ve iki ülkenin egemen güçlerinin, iki halkın yıllar boyunca yitirdikleri üzerine inşa ettiği ulusal gururlardır bunlar. Ama ulusal gururla, ulusal onuru birbirine karıştırmamak gerekiyor. Birincisi, öznel ve duygusal, ikincisi nesnel ve akıcı kıstaslardan kaynaklanıyor. İki tarafta da ulusal gurur yaygaraları her an canlı tutuluyor. Ama hergün biraz daha yitirilen ulusal onurlar, ulusal gurur yaygaraları içinde hasır altı ediliyor. Yıkılan bu mit duvarlarının ardında iki halk da tanıdık çehreler bulacaktır. Müziğiyle, dansıyla, yemeğe oturuş biçimiyle bir iki millik coğrafi yakınlıktan bile daha yakın iki halk birbiriyle tanışacaktır.

Tarih kitaplarını yenidenyazmak belki iki taraf için de zor ve acılı olacaktır. Bu içi boş gurur sütunları yıkılacaktır ama bunun yerine ulusal onur sütunları yükselecektir. Eylül 1922 de Bağımsızlık Savaşının son günlerinde, İzmir'de Türk ordusu önünde ailesiyle birlikte canını zor kurtarıp Sakız adasına sığınan Yunanlı ozan Theodorakis'in "Yitirilmiş Kardeşin Türküsü" adlı yapıtında şu söylediklerine kulak verelim:

"Tanrım beni bağışla. Ben Türkü Türkiye'nin bağrında tanıdım. Eğer onu rahatsız etmezsen, o da seni rahatsız etmez. Bütün yaşamımızı barış içinde birlikte geçirdik. Onurlu ve çalışmayı seven insanlardı. Bizden hiçbir ayrılıkları yoktu. Yalnızca hristiyan değillerdi. Bizim kiliselerimiz, onlarınsa camileri vardı. Sonra.. birgün Yunan Kraliyet ordusu geldi ve biz yunan bayrağını astık. Evlerimizi onlara açtık. Türklerse direndiler. Utançlarını gizlemek için bir damla gözyaşı bile dökmediler. Dokunulmadık kızları, çiğnenmedik camileri kalmadı. İşte bu nedenle biz Türkün gözlerindeki nefreti gördük."

Kan ve ateş içinden gelen bu uzanın ulusal kurtuluş savaşı veren bu halkı anlamada gösterdiği yüreklilik, bizler de 3 yüzyıldan çok Osmanlı Egemenliğinde kalmış bir halkı anlamada gösterebilmeliyiz. Bu yüreklilik, araya sokulan düşmanlıkları sıcağına yaşamış nesiller için belki de güç olacaktır. Ama yeni nesiller için henüz geç değil.

GÜZEL SÖZCÜKLERE PARAZİT OLARAK YERLEŞMEYİN

Kıbrıs Harekatıyla yeniden alevlendirilen düşmanlık duygularının bastırılması isteniyorsa, bunun başlangıç noktası sanayi ve iş adamlarının karşılıklı ziyaretleri olabilir mi? Aslında ticaret ve dostluk sözcüklerinin söylevlerde yan yana gelmesi ilginç bir rastlantı. Hemen yakayı ele veriyorlar. Ne derler, dostluk başka alışveriş başka. Ticaret dostluğun bir ögesi değil. Ama dostluğun ayrılmaz bir ögesi var. Birbirini tanıma. Halkların birbirlerini tanımalarıysa, bir anlamda kültürlerini tanımalarıdır. Bu nedenle iki halkın dostluğuna kadeh kaldıran bu beyler, bölgede gerçek bir barış istiyorlarsa, yerlerini önce iki halkın gerçek kültür temsilcilerine bırakmalılar. Bu barışı gerçekten istiyorlarsa, bırakmalar Yunan halkı Ruhi Su'larını, Rahmi Saltuk'larımızı dinleyebilsin. Bırakmalar biz, Theodorakis'in türkülerini dinleyebilelim, Angeleopulos'un Yunan halkının acılarını ve sevinçlerini bir tiyatro kumpanyasının turnesi boyunca ustaca dile getiren ünlü "O Thiassos"unu seyredebilelim. Bu kültür alışverişimiz, bizi ayıran duvarların aslında ne denli zayıf olduğunu gösterecektir. Gidip gelen sanatçılarımız ve yapıtları Ege denizinin aslında bizleri ayıran değil, birleştiren bir deniz olduğunu öğretecektir. İşte o zaman barış çağrıları gerçek özlerine kavuşacak ve üzerlerinde parazitlerin yerleşmesi önlenecektir. Yok, yürekliliğiniz cüzdanlarınızın içiyle sınırlıysa, o zaman ticaretinize devam ediniz. Ama, o zaman lütfen dostluk gibi güzel bir sözcüğün üzerine parazit olarak yerleşmeyin. Söylevlerinizde kullanmayın o sözcüğü.

kurumların yapturdığı bir filimdir- şenlikten çekilmemiştir.

Bu durum ortaya birtakım sorular koymaktadır:

- Öncelikle parasal: Şenlik dağıtılacak ödüllerin ve diğer şenlik giderlerinin karşılanması gibi bir yükümlülük altındadır.
- Politik olarak: Şenlik hükümetin çok yanlı baskısı altında bırakılmıştır. Sonuç olarak sinema alanındaki tüm uluslararası örgüt, dernek, sanatçı birlikleri, yönetmenlere, oyunculara, sinema eleştirmenlerine, teknik elemanlara bu durumu iletir dayanışma mesajları ya da başka yollarla çabalarımıza katkıda bulunmalarını dileriz."

ULUSAL GÖRSEL SANATLAR FEDERASYONU
YUNAN SİNEMA VE TV YÖNETMENLERİ DERNEĞİ
YUNAN SİNEMA VE TV TEKNİSYENLERİ BİRLİĞİ
YUNAN OYUNCULAR BİRLİĞİ
YUNAN ULUSAL SİNEMA ELEŞTİRMENLERİ BİRLİĞİ
YUNAN BESTECİLER BİRLİĞİ
YUNAN YAPIMCILAR BİRLİĞİ

Ben, Sen...

necati çelikel

EĞER SEN

Eğer sen
dost olduysan
gülünç olduysan
sömürenlere
Ve kendini uydurduysan
bu düzene
yakına
dolana
İnsanları sevmediğin içindir.

Eğer sen
yüreğinde ihanet
Parmaklarında
pırlanta yüzük
boynunda gerdanlık
Ve gerdanında
sarı liraları
taşıdıysan
Saçlarına
meç yaptırıp
gözlerine sürme çektinse
Hayatın paksva olduğu içindir.

Ve bunun içindir ki sen
her kemik parçasının
ardından koşup
Gelene git demeden
kimseyi reddetmeden
koklanan gül olduysan
Sermaye piyasasında
tutunan mal
Bankerlerin kasasında
para
Dostların meclisinde
yüzü hara
Tutsakların bileğinde
kelepçe
Bu düzende geçer akçe oldun.

Eğer sen
eğlenmek için
bir gece

EĞER BEN

Eğer ben
düşmanım
Akrebe
yılana
çiyana
ve sömürenlere
İnsanları sevdiğim içindir.
Eğer yüreğimde
çelik
Bileklerimde
kelepçe
Düşlerimde
zindan görüyorsam
Sevgiye inandığım içindir
Eğer ben
hep beraber
mutlu yarınları
görmek için
savaşıyorsam
Yaşamayı sevdiğim içindir.

Ve bunun içindir ki
Bana rennetı vaddettiler
secde etmedim
Altın tepsilerde
içki
Sofralarda
en güzel nimetleri
sundular
Yemedim
içmedim
kendimi inkar etmedim.

Ve eğer ben
acımı bölüşüyorsam
esirlerin
Ekmeğimi paylaşıyorsam
onlarla
Ve onların arasında
yaşıyorsam
Hep beraber
mutlu olmak içindir.

veya geceler
Kendini sattıysan
parasız pulsuz
Ve onların sofrasında
onları eğlendirmek için
şarkılar ve
türküler söylediysen
Ve onların sahtekarlığını
bilmiyorsan
Ve onlarla birlikte
onların arasında
yaşıyorsan
Bizim biraz daha
yoksul olmamız
biraz daha sürünmemiz
biraz daha aç kalmamız içindir.

SONUÇ

Eğer ben
acı çekip
aç kalıp
Eğlenmeden
kurtulmadan
dimdik
yaşıyorsam

Ve eğer sen
sırtlıp büzülüp
el etek öpüp
Üstü başı pek
karnı tok
Ve de mücevherler içinde
yaşıyorsan
Benim soframda
ekmek ve tuz
Seninkinde kızarmış
tavuk varsa

Şunu bilmelisin ki
ben özgür ve bir
Sen tutsak ve
kölesin.

BUNALIMDAN ÇIKIŞ VARDIR

sezgin demirağ

Türkiye bugün bir bunalım içinde. Bunalım hem iktisadi, hem de siyasi. Aslında bunalım sadece Türkiye'ye de özgü değil. Dünya kapitalist sistemi buhran içinde. Söz konusu olan, kapitalist sistemin buhanı. Ve buhran kapitalist ekonominin çelişkilerinden kaynaklanmakla birlikte toplumsal yaşamın tüm alanlarını etkilemiş durumda.

Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'deki bunalım daha da çarpıcıdır. Son zamlar ve alınmak istenen ekonomik tedbirler, kökü sistemin mantığında yatan çelişkilerin sadece yüze vuran görüntüleridir. Bugün Türkiye'de ekonomik bunalım ve siyasi bunalım aynı anda bütün çıplaklığıyla ortada. Durumun güçlüğü de ekonomik ve siyasi bunalımların çakışmasında. Bilindiği gibi herhangi bir ekonomik bunalım zorunlu olarak aynı anda siyasi bunalım yaratmayabilir. Veya görünürde ekonomik bir bunalım söz konusu olmadan da siyasi bunalım olabilir. Ekonomik ve siyasi bunalımların aynı anda, aynı şiddetle ortaya çıkmadıkları dönemlerde egemen güçler bunalımları görece kolay aşabilmekte, hiç değilse daha ileriye erteleyebilmekte başarılı gözükmektedirler.

ZORLAMA İLİŞKİLER VE GERÇEKLER

Türkiye yıllardır ekonomik bunalım içindedir. Ve zaman zaman bu ekonomik bunalım siyasi bunalımlara dönüşmüş, siyasal yaşamda değişiklikler olmuştur: Yakın tarihimizde 27 Mayıs ve 12 Mart.

27 Mayıs, 12 Mart'ı hazırlayan koşullar birbirinden farklı olduğu gibi bugün içinde bulunduğumuz koşullar da farklıdır. Bu farklılıkların açıklanmasına girmekisizin, son zamlar ve devalüasyon ile ilgili olarak su yüzüne çıkan yanlış bir düşünceye değinmekte fayda var. Deniyor ki, 1958 devalüasyonunu 27 Mayıs, 1970 devalüasyonunu da 12 Mart izledi. Yeni devalüasyon kararı da 2. MC'nin sonu olacaktır. Genellikle CHP çevrelerinde yaygın olan bu düşünce CHP'nin pasif tutumuna bir gerekçe yapılmak istenmektedir. MC'nin kendiliğinden çökeceği umutları beslenmektedir. MC çökebilir, fakat yerine CHP'nin iktidar olabileceği çok şüphelidir. İktidara gelse bile bunalımın sona ereceği söylenemez.

Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu durumun temel niteliği, bir yandan iktidarı elinde tutan siyasi güçlerin ülkeyi yönetemiyecek durumda, diğer yandan da ülkeyi bunalımdan kurtarabilecek güçlerin iktidarı alabilecek durumda olmamalarıdır. Faşist tırmanış, bu boşluktan yararlanmaktadır.

Çok kaba çizgilerle, Türkiye kapitalist ilişkilerin ve burjuva ideolojisinin egemen olduğu bir ülkedir. Burjuvazinin iç çelişkileri siyasi düzeyde birbirini yiyen çeşitli siyasi partiler biçiminde ortaya çıkmış ve bu partiler birlikte siyasi iktidar olmuşlardır. Ancak dünya kapitalist sisteminin bunalımına koşut olarak emperyalizmin kıskacı içindeki Türkiye'de daha da belirgin olarak ortaya çıkan ekonomik bunalımı, iktidarı ellerinde tutan siyasi partiler çözebilecek durumda değiller. Çünkü günümüzdeki bunalımın nedeni şu veya bu burjuva hükümetinin yanlış kararları olmayıp, kapitalist sistemin bizzat kendisidir. Örneğin, içinde yaşamlan ekonomik bunalımın en belirgin göstergelerinden biri olan enflasyon, burjuva siyaset adamlarınca ve iktisatçılarınca iddia edildiği gibi, ne açık bütçe politikasının, ne kredi bolluğunun, ne de işçi ücretlerindeki artışların bir sonucu değildir. Enflasyonun temelinde kapitalist ekonominin işleyişi, iç mantığı gereği düşen kâr oranlarının artırılması, hiç değilse sabit tutulması yatmaktadır. Açık bütçe politikası da, kredi politikası da kâr oranlarının düşmesini önleyici birer araçtan ibarettirler. Ve kapitalist sistemin yaşaması için zorunludurlar.

Sendikaların işçi ücretlerini artırma mücadeleleri ise, fiyat artışları yoluyla ücretlerin satın alma gücündeki düşüşleri bir derecede kadar hafifletmekten öteye gitmemektedir. Yani, işçi ücretlerindeki artışlar enflasyonun nedeni olmayıp, enflasyon karşısında işçilerin yaşam düzeylerini koruyabilmelerinin tek yoludur.

EKONOMİ-SİYASET İLİŞKİSİNİ KAVRAYAMAYANLAR

Ancak ekonomik bunalımın kendiliğinden kapitalist düzeni sona erdireceğini beklemek yanlıştır. Başta da değindiğimiz gibi, bugün Türkiye'de ekonomik bunalım siyasi bunalımla birlikte gelişmektedir. Ekonomik etkenlerin yanısıra siyasal, ideolojik ve uluslararası etkenlerin de birbirleriyle çakışmaları sonucu bunalım giderek büyümektedir. Herşeye rağmen MC iktidarda ise, bunun nedeni MC'yi iktidardan alaşağı edebilecek güçlerin dağınıklığıdır.

Kısa dönemde MC iktidarının yerini alabilecek siyasal güç CHP gibi gözükmektedir. Ne var ki CHP'nin ekonomik bunalıma bakış açısı doğal olarak kapitalist ekonomi mantığı içinde kalmaktadır. Kitlelerin belini bükecek son zamlara bu nedenle karşı çıkmamaktadır. Bir bakıma sevinmektedir bile denebilir; çünkü yakın zamanda iktidara geleceği umudundadır ve kendisinin de gerekli göreceği son zamlar, bir başka hükümet tarafından yapılmaktadır. Yoğun bir ideolojik propagandanın etkisinde kalan ilerici çevreler de, CHP'nin ekonomik görüşleriyle ilgilenmemekte, CHP'yi yalnızca "demokrasinin kurtarıcısı" olarak görmektedirler. Bu görüşün altında ekonomik bunalımla siyasi bunalımı birbirinden çok farklı görme eğilimi, daha da ötesinde kapitalist ekonomiye boyun eğme yatmaktadır.

Kapitalist sistemin bunalımı olan içinde yaşanılan ekonomik bunalım bir veri olarak alınmakta, bu bunalımın nedenleri üzerinde durulmadan CHP iktidarıyla özdeşleştirilen bir "siyasi demokrasi" edebiyatı yapılmaktadır. Ekonomik programı ne olursa olsun CHP iktidarı, 1961-1965 dönemindeki gibi, bir kez daha "demokrasinin kurtarıcısı" olarak görülecektir. Ve bu dönemde sol'un güçlenmesini beklemek, en azından gerçekçi değildir. Muhalefet döneminde solla diyalogdan kesinlikle kaçınan bir CHP'nin iktidarı döneminde kökü değişiklikler yapmaya zorlanabileceğini düşünmek yanlıştır. CHP iktidarı döneminde sol güçlenebilir, ama iktisadi bunalımın devamı faşizmin tırmanışını da hızlandıracaktır. Bugünkü siyasi ve ekonomik bunalımları birbirlerinden bağımsızmış gibi düşünenlerin görmedikleri nokta da budur.

KAPİTALİST İLİŞKİLERİN DIŞINA ÇIKILMADAN

Oysa ekonomik bunalım bir yazgı değildir. Bunalımdan çıkış yolu vardır. Ancak bu yol, kapitalizmin dışındadır. MC'nin almaşığı kapitalist ekonomiye sadık kalacak bir CHP değildir. Türkiye'de demokrasinin geleceği CHP iktidarına değil, kapitalist ekonomik ilişkilerin değiştirilebilmesine, ekonominin yeniden düzenlenebilmesine bağlıdır.

Ancak kapitalist ekonomi mantığı dışında hazırlanacak bir programı uygulayabilecek bir siyasi iktidar bugünkü MC iktidarına gerçek almaşık olabilir. Elbette böyle bir programın hazırlanması ve uygulanması da CHP'den beklenemez. Başta işçi sınıfı olmak üzere bütün emekçi kitlelerin örgütlü mücadelesi ile böyle bir programın hazırlanabilme koşulları yaratılabilir. Söz konusu programın hazırlanması ve uygulanabilmesi de son tahlilde işçi sınıfının siyasi örgütünün gücüne bağlıdır. Bugün burjuvazi nasıl ülkeyi yönetmekte acz içinde ise, demokratik güçler de dağınıklık içinde. MC'ye karşı güçlü bir almaşığın yokluğunu kabul etmek gerekir. CHP'nin neden gerçek bir almaşık olmadığına değindik. Ama şunu da hemen belirtmek gerekir ki faşizm tehlikesini yok edecek ve ülkeyi içinde bulunduğu bunalım ortamından kurtaracak güç birliğinin oluşamamasında CHP'nin tutumunun yanısıra, CHP dışındaki demokratik güçlerin dağınıklığı, sosyalist hareketin belirli bir güç düzeyine ulaşamamasının da payı vardır.

CHP sosyal demokratlaşma çabasında olan bir siyasi partidir. Sosyal demokrat çizginin sınırları bellidir. Sosyalist hareket hiç kuşkusuz bu sınırlar dışında CHP'ye işlevler yüklememektedir. Sosyal demokrasi, en kaba deyimiyle, sermaye güçleri ile emekçiler arasında bir denge sağlama amacındadır. Kapitalist sistemde de böyle bir denge, sistemin mantığına aykırı olduğundan belli koşullarda sosyal demokrasi ya sermaye güçlerine, ya da emekçilere yaklaşır. Bugün Türkiye'de CHP eğer sermayeden yana hızla ilerlemekte ise, bunun bir nedeni emekçi kitlelerin ideolojik ve örgütsel olarak belirli bir güç düzeyine ulaşamamasıdır. DİSK'teki olaylar bu durumun bir yansıdır. Ve bundan, doğrudan doğruya DİSK yönetiminin ve bazı sol çevrelerin sorumlu olduğu unutulmamalıdır. Sosyalizm ve demokrasi adına kimileri bir model kurmuşlardır: İşçi sınıfının siyasi örgütünün kurulup işleyebilmesi için gerekli koşullar yoktur. İzlenecek yol işçi sınıfının birliğini DİSK içinde sağlamak, CHP'nin iktidara gelmesini beklemek ve CHP iktidarının sağlayacağı demokratik ortam içinde işçi sınıfının siyasi örgütünü ilan etmektir.

GERÇEK ÇÖZÜM YOLU

Bu model içinde bir yandan işçi sınıfının en geniş birliği adına sosyalist sendikacılar tasfiye edildi, sendikal demokrasi çiğnendi; diğer yandan da sosyalizm adına CHP yörüngesine girildi. İşin daha acı yanı, DİSK yönetiminin tutarsız ve macerası (Milli yasa!) politikası ilerici çevrelerce "DİSK çizgisi", "DİSK tavrı" adı altında yüceltildi ve DİSK'in kuruluş ilkelerinin uygulanmasına yönelik eleştiriler, "işçi sınıfının birliğini bozucu sekter tutumlar" olarak değerlendirilebildi.

DİSK yönetiminin işçi sınıfı hareketini nasıl çıkmazlara soktuğu, YÖNRUYOŞ'te defalarca yazıldığı için, üzerinde daha fazla durmaya gerek yok. Ancak açıkça ortaya çıkan, DİSK yönetiminin bugüne kadar izlediği politikanın iflas etmiş olmasıdır. Bu iflası örtmek için dünkü CHP şakşakçılarının bugün CHP'yi suçlamaları veya DİSK'teki karşıtlığı UDC'den yana olanlar ile karşı olanlar arası bir sorun gibi gösterip "UDC'ye sermayedarların karşı olduğu" gerekçesi ile siyasi şantaja başvurmak, çıkar yol değildir.

Diğer yandan DİSK yönetiminin izlediği politika, işçi sınıfının siyasi hareketine de zarar vermiş, işçi sınıfının sendikal hareketi ile siyasi örgütü arasında kopukluğa yol açmıştır. Bu kopukluk işçi sınıfının siyasi örgütü olduğunu iddia eden partilerin bugün birden fazla görünmesi, bu programın hazırlanmasına engel değildir. Faşizm tehlikesini yok etmenin ve içinde yaşadığımız bunalımdan kurtulmanın yolu, bir program etrafında demokratik güçlerin en geniş birliğinin sağlanması, sosyalist hareketin güçlenmesidir.

Sosyalist güçlerin görünürdeki bütün dağınıklığına rağmen kararmalar olmaya da gerek yoktur. Son günlerde Eskişehir ve Giresun ve daha başka yerlerde sürdürülmekte olan çalışmalar olumlu sonuçlar vermiştir. Görünen kargaşa ve dağınıklığın içinde, ileriyi aydınlatacak bir ışık da güçlenmektedir. Bu